Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной ... 21-нээ гарана | № 229 (16752) | 1984 оной октябриин 5, пятница | Сэн 3 мүнгэн.

ЛЕНЭҺЭЭ АМАР ХҮРЭТЭР

Репортаж

шадтай Ленэ мүрэнэй эрьеhээ Байгал тээшэ түмэр харгы барилсажа эхилээ hэн шуу. Эрхим hайнаар хүдэлhэнэйнгөө түлөө КПСС-эй XXVI съездэ делегадаар эльгээгдэжэ, энэ ехэ хуралдаанай ендэр дээрэhээ үгэ хэлэхэдээ:

— Сибирь айлшаар ерэhэн зон бэшэбди. Сибиринн газар дайда дээгүүр түмэр харгы барижа, эндэхи ашагта малтамалнуудые ашаглахаар ерээбди. Бидэ Сибирта Ленэ мүрэнэй эрьеhээ Амар хүрэтэр эршэтэ ажалай охин орьёлон бусалаа бэлэй. «ЛенБАМстрой», «ЗапБАМстроймеханизация», «Нижнеангарсктрансстрой», «Мостострой-9», «Тындатрансстрой», «БАМстройпуть» болон бусад трестнүүдэй коллективүүд эдэбхи үүсхэл гарган эршэтэй шангаар ажаллажа ороо. Ороноймнай завод, комбинадуудай коллективүүд hайн шанартай материал, опьhон техникэ БАМ-ай баринай ашаар Шэтын областиин Куанда станци шадар БАМ-ай hүүлшын «алтан залгалаа» болзорhоо жэлээр урид табигдаба.

Куандада болоhон баярай митингдэ БАМ-ай олон мянган хүдэлмэришэд хабаадалсаба. Ленэ, Амар мүрэнүүдэй эрьеhээ түрүүшын барилга эхилhэн хүдэр дорюун хүдэлмэришэд эндэ сугларба. КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй XXVI съездын делегат Л. И. Казаков, Социалис Ажалай Герой, РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат В. И. Лакомов, Ленинскэ комсомолой шангай лауреадууд А. Бондарь, В. Бритиков, В. Прокушев болон бусад БАМ-ай суута барилгашад эндэ ерэнхэй. Һүр жабхаланта хүгжэм доро Усть-Кут—Куанда, Амар—Куанда, Беркакит—Куанда, Тында—Куанда гэhэн поезднууд ерэжэ, хүндэтэ айлшад олоороо бууна. Арбан жэлэй туршада үдэр hүнине, үбэл зунине илгангүй ажаллажа, гайхамшаг баатаршалга харуулhан хүбүүд, басагад поезднуудhаа буужал байна. Эдэнэр баатар дорюун ажалаар Эхэ ороноо суурхуулаа. «Бидэ Амар мүрэнэй эрьеhээбди», «Бидэ Ленэhээбди» гэhэн уряа плакадуудые барихан хүбүүд, басагад хүхюун соггойгоор хөөрэлдэнэ. Һүр жабхаланта хүгжэм доро «БАМ-ай hүүлшын «алтан залгалаа» табихаар бэлэн болонхойбди» гээд А. Бондарь И. Варшавский хоёр СССР-эй транспортна барилгын министрэй орлогшо, «ГлавБАМстройн» начальник В. К. Мохортовто мэдээсэнэ.

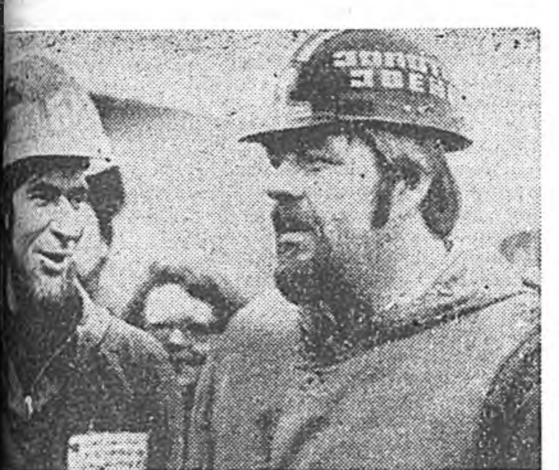
— БАМ-ай hүүлшын «алтан залгалаа» табихыетнай зүбшөөнэб, — гээд захирхадань, гимнын hүр жабхаланта хүгжэм зэдэлжэ, олон мянган хүдэлмэришэдэй «Ура» хашхараан доро «алтан залгалаа» табигдаба. А. Бондарь, И. Варшавский гэгшэд бэе бэеэ халуунаар амаршалба. КПСС-эй Шэтын обкомой нэгэдэхи секретарь М. И. Матафонов баярай митинг нээжэ дэлгэрэнгы үгэ хэлэбэ.

— Арбан жэлэй туршада Ленэ мүрэнэй эрьеhээ Амар хүрэтэр таанар барилга хэжэ олон миллиард мүнгэ ашаглабат. Танай баатар ажалай гэршэ БАМ-ай hүүлшын «алтан залгалаа» хараалагдаhан болзорhоо жэлээр урид дүүргэгдэбэ. Эрхүүгэй, Буряадай, Түбэй участогуудай хүдэлмэришэд илангаяа шангаар хүдэлжэ, БАМ-ай барилгые болзорhоо урид дүүргэхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулбат. Эхэ ороноо баатар ажалаар суурхуулбат. Агуу Номгон океан тээшэ ашаанай поезднууд ябажа эхилхэнь. Танай ажал хэрэгые түрэл Коммунис парти үндэрөөр сэгнэжэ, үшөөл hайн үрэ дүн туйлаха байhандатнай этигэнэ, — гэжэ мэдүүлбэ.

«ГлавБАМстрой» управлениин начальник В. К. Мохортов БАМ-ай барилгашадые халуунаар амаршалан үгэ хэлэбэ.

БАМ-ай барилгые саг үргэлжын ашаглалгада тушаахын тула бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэ ёhотойбди гэжэ хэлэхэдэнь, олон мянган хүдэлмэришэд халуунаар альга ташан, «ура» хашхаралдаа бэлэй. ВЛКСМ-эй ЦК-гай секретарь И. Н. Орджоникидзе, «УзбекБАМстрой» поездын начальник А. А. Раджев, барилгашад А. Бондарь, И. Варшавский, В. Г. Хромов, И. Д. Таликин ба бусад үгэ хэлэхэдээ, БАМ-ай барилгые болзорhоонь урид дүүргэжэ, саг үргэлжын ашаглалгада тушаахабди гэжэ найдуулба. Баярай митингдэ хабаадагшад КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээхэ бэшэг баталан абаба.

К. ЖАМЬЯНОВ.

...жэл. Түүхэдэ богоғ... саг гээшэ ааб даа. Энэ ... соо Ленэ мүрэнэй ... Амар мүрэн хүрэтэр ...hан мүнөө үеын ... харюусамаар по... городууд ербын ... Ганса Эрхүүгэй участ... Звёздный» Кия, Киренгэ... Улькан, Кунерма болон ... станцинууд богонихон ... туршада ашаглал... тушаагдаа юм. Дүршэл ...ритай хүдэлмэришэдэй ... шадабариин ашаар ... үүгэй участогта 270 ... тр түмэр харгы бари... ...лмэри жэлээр урид ...ьдэжэ, эрхим сэгнэлтэ... саг үргэлжын ашаг... тушаагдаа бэлэй. ...оной октябрь hараhаа ... Ленэ мүрэнэй эрье... Байгалай хойто эрье хү... ашаанай поезднууд ...цэ гүйлдэжэ, арадай ...да, БАМ-ай барилгада ...й олон миллион тонно ...эегөө, зөөнэшье. За... участогуудта ашаанай ...уд часай 70—80 ки... түргэнөөр ябадаг.

Эрхүүгэй участогта түмэр харгын барилга хурдан ...ээр хэжэ, болзорhоонь ... ашаглалгада тушааха ...ынай Грузиин, Армени, Азербайджанай ССР-... ажалшад ехэ туhа ... Грузиин ССР-эй түлөөлэгшэд БАМ дээрэ эгээ ... Кия поселок, вокзал, ... богони болзорой турша дүүргээ. БАМ-ай ба... ...да бүхы совет арад ха... ...лжа, гайхамшаг баа... ...лга харуулаа, харуул... Эрхүүгэй участогай ...ые жэлээр урид ашаг... ...а тушааха хэрэгтэ «Ан... ...рой», «ЛенБАМстрой», «ЗапБАМстроймеханизация», «Мостострой-9» трестнүүдэй ...ивүүд ехэ хубитаяа ... Леонид Казаков ...ай түрүүшын барилгашадай ёhотой эзэд болохоор эрид шиидэнхэйбди. Тиимэhээл хаба шадалаа ажал хэрэгтээ сүм зорюулжа, эгээл үндэр бүтээсэ туйлахын тула тэмсэнэбди. Ленэ мүрэнэй эрьеhээ Амар мүрэн хүрэтэр хүдэлhэн олон мянган барилгашад социалис мүрысөөндэ тон эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, гайхамшаг амжалтануудые туйлажа, Эхэ ороноо суурхуулна, — гэжэ мэдүүлээ бэлэй.

БАМ-ай барилгашадай ажабайдалые hайжаруулха, эгээл бүтээсэ ехэтэй техникээр хангаха хэрэгтэ түрэл Коммунис парти, Совет гүрэн ехэ анхарал хандуулдаг байгаа. Барилгын олон организацинууд эмхидхэгдэжэ, асари ехэ барилга Ленэ мүрэнэй эрьеhээ Амар хүрэтэр эхилээ hэн.

Түрүүшын кубометр газар түмэр харгын далан дээрэ адхагдажа, түрүүшын хүүргэнүүд, байрын гэрнүүд зэрлиг тайгын оёорто баригдажа эхилээ бэлэй. Тэрэ гэhээр арбан жэл үнгэрбэ. Энэ хугасаа соо транспортна барилгашад олон миллиард түхэриг мүнгэ ашаглажа, гайхамшаг ехэ хэмжээнэй ажал хүдэлмэри дүүргээ. Эрхүүгэй, Буряадай, Шэтын, Түбэй участогуудай барилгашад партиин XXIV, XXV, XXVI съезднүүдэй шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ тон ехэ анхарал хандуулдаг бэлэй.

БАМ-ай барилгые гол түлэб дүүргэжэ, Ленэ мүрэнэй эрьеhээ агуу Номгон океан хүрэтэр ашаанай поезднуудые ябуулха гэhэн шиидхэбэри КПСС-эй XXVI съезд дээрэ баталан абаа hэн. БАМ-ай барилгашад энэ ехэ хараа зорилгые бодото дээрэнь бэелүүлхэ гэhэн зорилготойгоор социалис мүрысөө дэлгэрүүлжэ захалаа. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын үдэрhөө Сибириин суурилгашадта эльгээхэ гэжэ оролдодог байгаа бшуу. Новокузнецкын металлургическа комбинадай хүдэлмэришэд түмэр харгын рельсээр БАМ-ай барилгашадые дутамаггүйгөөр хангаха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулдаг бэлэй. Тайшедэй шпала гаргадаг заводой коллектив БАМ-ай барилгашадтай нягта барисаатай болонхой. Улаан-Үдын, Воронежэй хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой коллективүүд эрхим шанартай материал ехээр гаргажа, барилгашадай эрилтые хүсэд hайнаар хангадаг болонхой.

Ороноймнай завод, комбинадуудай коллективүүд «хүдэлмэриин эстафетэ» гэhэн уряа доро ажаллажа, муу бэшэ үрэ дүн туйладаг. «Бидэ БАМ баринабди — БАМ бидэнине хүмүүжүүлнэ», «Би барилгын эзэнби» гэhэн уряанууд доро олон мянган барилгашад мүрысэжэ, гайхамшаг ехэ хэмжээнэй ажал хүдэлмэри хээ. Усть-Кутhаа Амар хүрэтэр 3500 километр түмэр харгы баригдаа, 570 миллион кубометр хайр шорой харгын далан дээрэ адхагдаhан байха юм. 50 поселок болон станцинууд, городууд сэбдэг хүйтэн хойто орон дайдада ербын бодоо. БАМ-ай барилгашадай оролдосо шадабари гарган хүдэлhэн дээрэhээ энэ бүхы амжалта туйлагдаа гээд хэлэхэ хэрэгтэй.

БАМ-ай барилгашад бүхы арга боломжонуудаа hайса хаража үзөөд, Ленэhээ Амар хүрэтэр түмэр харгы бариха даабаряа жэлээр урид дүүргэжэ, ашаанай поезднуудые ябуулха гэhэн үүсхэл гаргаа. КПСС-эй ЦК энэ үүсхэлыень hайшаан дэмжэжэ байhанаа мэдүүлэн, тусхай тогтоол гаргаа бэлэй. Буряадай, Шэтын участогуудай хүдэлмэришэд БАМ-ай hүүлшын рельс табижа, ашаанай поезд ябуулха эрхэдэ хүртөө. Буряадай участогай хүдэлмэришэд Витим хүрэтэр түмэр харгы бариха даабаряа холо урид дүүргээ hэн. Иван Варшавский, Александр Бондарь гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригадануудай коллективүүд илангаяа шангаар хүдэлжэ, түмэр харгын рельс табиха даабаряа хододоо үлүүлдэг бэлэй. Хура бороо, hалхи шуурганайшье үедэ эдэнэр ажалайнгаа эршые халташье hуладхаагүй. Энэ хоёр бригадануудай, мүн бэшэшье олон хүдэлмэришэдэй оролдосо шадабари гаргаhа...

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Бригадирнууд Иван Варшавский ба Александр Бондарь; 2. Балбухта гэжэ газарта рельснүүдээр табигдаhан түүхэтэ үйлэ хэрэгэй hүлдэ — дурасхаалай стеллэ табигдаад, тэрэнэй хоёр талаhаа А. Бондариин, И. Варшавскиин хүтэлбэрилдэг бригадануудай коллективүүд уулзажа, hүүлшын залгалаа холбон табла; 3. А. Бондариин хүтэлбэрилдэг бригада.

С. БАЛДУЕВАН фото.

БАЯРАЙ ҮДЭШЭ

Николай Островскиин ажаябадал, эрхэтэн ёhоной ба уран зохёолой баатаршалга Соведүүдэй ороной бүхы үеын залуушуулда замыень зааhан одон болохо байна гэжэ уран зохёолшо-коммунистын түрэhөөр 80 жэлэй ойдо зорюулагдаhан баярай үдэшэ дээрэ тэмдэглэгдээ. Баярай үдэшэ октябриин 3-да Москвада болобо.

Н. Островскиин намтар комсомолтой таhаршагүй холбоотой юм гэжэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Комсомолец байха гээшэ тэрээндэ имагтал урагшаа, революциин, социализмын хуби заяанай шиидхэгдэжэ байhан газар руу дабшаха гэhэн удхатай байгаа. Уран зохёлшо «Булад яажа хатуужааб» гэhэн романайнгаа гол геройдо—Павел Корчагинда иимэ үндэр шэнжэ шанарнуудые олгоhон байна.

Энэ ном гайхамшагта хуби заяатай юм. Тэрэ эдир үетэнэй ажабайдалай ёhотойл ном болодог, тэдэнине Эхэ оронойнгоо алдар солые бадаруулхын тула баатаршалгануудта зоригжуулдаг байгаа. Тус роман 69 хэлэн дээрэ 500 шахуу дахин дүн хамта 30 миллионhоо дээшэ хэhэгээр хэблэгдэн гаранхай.

(ТАСС).

ХҮНДЭТЭ ШАНГУУДААР АМАРШАЛНАБДИ!

Литература болон искусствын талаар Буряадай АССР-эй 1984 оной республиканска шангуудые барюулалгын баяр ёhолол үсэгэлдэр Улаан-Үдэдэ болобо.

Байгша оной Хүндэтэ шангууд Буряадай Гүрэнэй Ленинэй ордента оперо болон баледэй академическэ театрай ахамад дирижёр РСФСР-эй арадай артист И. Ю. Айзиковичто, композитор А. А. Андреевтэ, Гүрэнэй Х. Намсараевай нэрэмжэтэ Ажалай Улаан Тугай ордента буряад драмын театрай актер, Буряадай АССР-эй арадай артист Г. Б. Бутухановта, уран зохёолшо В. В. Корнаковто, уран зурааша А. П. Хомяковто барюулагдаба.

Республикын үндэр шангуудые партиин обкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Беляков, партиин обкомой секретарь А. А. Бадиев, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо А. С. Берещинов барюулаа.

Зохёохы ажал ябуулгыень үндэрөөр сэгнэhэнэйнь түлөө республиканска шангай лауреадууд партиин обкомдо, республикын правительствада үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэбэ.

Баяр ёhололдо партиин обкомой таhагуудые даагшанар, республикын литература болон искусствын түлөөлэгшэд хабаадалсаа.

Хүдөө ажахын шэнжэлэл

УДААРХА САГ ҺАЛАА

Һүүлэй үдэрнүүдтэ сагай уларил эрид хубилжа, гэнтэ хүйтөөр амилаад, республикын олонхи нютагуудта нойтон саhан, бороо ороо. Тала дайда, таряалан, хада уула гансата сагаан хүнжэлөөр хушагдаад абаба.

Тиигэжэ саг хүлеэхэеэ болёо, саашадаа ургаса хуряалгын хүдэлмэрие унжагайруулбал, горитой хохидолой ушаруулагдахань холо бэшэ гэжэ байгаали үшөө дахин hануулба.

Теэд мүнөө колхоз, совхозуудта ороohо таряанай, хартаабхын, овощой болон бусад ургамалнуудай ургаса хэр хуряагдажа байнаб гэhэн асуудал хүнүүдэй hанаае зобооно.

Байгша ондо республика дотор бүхыдөө 491,2 мянган гектар ороohо тарян таригдаhан байна. Тэрээнэй 100 үлүүтэй мянган гектарай ургаса эдеэшэгүй, ган гасуурта ороhон, үерэй үhанда абтаhан дээрэhээ малай тэжээл болгогдоо. Иигээд ерэхэдээ ажахынуудта 390 шахуу мянган гектарай тарян хуряагдаха ёhотой hаа, октябриин 1-нэй мэдээгээр 294,8 мянган гектарта ургаса амяарлан хадагдаад, комбайнаар сэхэ хуряагдаад байгаа. Мүн тиихэдэ 216,3 мянган гектарта баал суглуулагдажа сохигдоо.

Ондоогоор хэлэбэл, совхозуудта 80 гара мянган гектарай тарян ургасатаяа hууна, үшөө 78 мянган гектарта хадагдаhан баалнууд хуряагдаагүй хэбтэнэ. Тэрэнэй заримаиинь нойтон саhанда даруулжа, хуряажа абахада бүри бэрхэтэй болобо.

Ургаса хуряалгые унжагайруулха гээшэ али тухай ехэ хойшолонтой байhаниинь эндэhээ элитээр харагдана. Юуб гэхэдэ, нёдондо энэ үедэ мүнөө жэлэйхиhээ hураггүй ехэ тарян абтаад байгаа ха юм. Баргажанай, Хяагтын, Түнхэнэй, Кабанскын районууд таряа хадалга, хуряалгые муу бэшээр ябуулна. Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тээсгэн абаhан тогтоол соо тэмдэглэгдэhэнэй ёhоор, Хяагтын районой «Родина», «Дружба», Түнхэнэй районой «Мир», «Сибиряк» колхозууд, Бэшүүрэй районой Охин-Булагай совхоз, Мухар-Шэбэрэй районой «Искра» колхоз ехэнхи таряагаа хуряажа абаа.

Гэхэтэй хамта Загарайн, Зэдын, Прибайкалиин, Яруунын, Хэжэнгын, Сэлэнгын, Захааминай районууд таряа хадаха, хуряаха хүдэлмэрие тон хангалтагүйгөөр муугаар ябуулна гэжэ тус тогтоол дотор онсолон заагдаhан байна.

Жэшээлхэдэ, Зэдын районой колхоз, совхозууд бүхы тарянайнгаа hаял хахадhаа ехыень сабшаад, сэхэ хуряагаад, хадаhан баалайнгаа миил 63 процентые суглуулжа сохёод байна. Тэрэшэлэн Загарайн, Хориин, Хэжэнгын, Улаан-Үдын, Сэлэнгын районуудта тус бүридэнь хэдэн арбаад мянган гектар тарян хадагдаагүй байhаар саhанда даруулжа, ехэнхинь хэбтэшоо. Мүн суглуулагдаха баалнуудшье ехэ.

Энээнтэй хамта шэнэ ургасын ороohо түргэнөөр сэбэрлэжэ, хатаажа, гүрэндэ тушааха, ерэхэ жэлэй үрэhэндэ хааха хүдэлмэрие олохон ажахынууд баhал унжагайруулна.

Байгша ондо республикын колхоз, совхозууд 15 мянган гектарта хартаабха хуряаха аад, мүнөө 12.2 мянган гектарыень малтажа абаа гэхэ гү, али бүхыдэнь 874,8 мянган центнер (гектарай дунда зэргээр 71 центнер) ургаса абаад байна. Баргажанай, Загарайн, Хурамхаанай, Захааминай районуудта хартаабхын ургасын абтажа дүүрэнтээд байхада, Яруунын, Хэжэнгын районууд багахан газарта хартаабха тариhан мүртөө тэрэнээ хүсэд хуряажа абаагүй байhаар. Хяагтын, Прибайкалиин районуудта малтагдаха хартаабха үшөөл ехэ.

Бүхыдөө таригдаhан 2535 гектар овощой ургасын 197 гектарайнь ургаса абтаа. Загарайн, Кабанскын, Прибайкалиин, Сэлэнгын, Зэдын районуудта нилээд ехэ газарта огородой эдеэнэй ургаса үшөө хуряагдаадүй.

Энэ жэлдэ ажахынуудта намарай паар хахалха хүдэлмэри гээгдэлдэ оронхой гэжэ республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтоол соо заагдаhан байгаа. Статуправлениин hүүлэй мэдээн дээрэhээ харахадашье ажахынуудта бүхыдөө 139,6 мянган гектарта намарай паар хахалагдаха аад, hаял тэрэнэй 68,5 мянган гектарынь хахалагдаа.

Улаан-Үдын, Прибайкалиин районууд намарай паар хахалалгые муу бэшээр ябуулжа байхадань, харин Загарайн, Баргажанай, Хурамхаанай, Сэлэнгын, Хориин районуудай ажахынууд түсэбөө hаял 8—32 процентдэ хүргөөд байна.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол соо заагдаhанай ёhоор ургаса хуряалгын хүдэлмэрие эрид хурдадхаха, хүн зоной, машина техникын хүсые зүбөөр хэрэглэжэ, таряалан дээрэ ургаhан бүхы ургасые саг сооньhайнаар, гээлтэгүйгөөр хуряажа абахын тула ажахы бүхэндэ тодорхой хэмжээнүүдые бэелүүлхэ шухала болоно. Илангаяа таряа, хартаабха, овощ гүрэндэ худалдаха түсэбые заатагүй дүүргэхэ, үрэhэ сэбэрлэжэ, хатаажа хадагалха, намарай паар хахалха хүдэлмэрие түргэдхэхэ эрилтэ табигдана.

РЕСПУБЛИКЫН РАЙОНУУДТА УРГАСА ХУРЯАЛГА ТУХАЙ 1984 оной октябриин 1-нэй мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Районууд	Тарян: хадагдаhаниинь, сэхэ хуряагдаhаниинь	Тарян: баалнуудай сохигдоhониинь	Хартаабха	Овощ	Намарай паар хахалга
Баргажанай	81	67	96	25	8
Хяагтын	79	76	64	28,5	56
Түнхэнэй	74	73	86	42	62
Кабанскын	73	75	69	23	63
Прибайкалиин	69	116	70	15	79
Бэшүүрэй	68	84	85	30	57
Мухар-Шэбэрэй	67	74	82	43	43
Хурамхаанай	66	84	92	—	27
Улаан-Үдын	61	79	83	42	85
Хориин	60	63	75	32	32
Загарайн	58	87	96	26	17
Хэжэнгын	56	64	69	34	56
Зэдын	52	63	83	19	42
Сэлэнгын	51	66	93	16	29
Захааминай	47	68	93	—	55
Хойто-Байгалай	31	100	87	46	—
Яруунын	14	36	49	—	—
Республикада бүхыдөө	60	73	81	31	49

НИИТЭ-ПОЛИТИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИИЕ УЛАМ ҺАЙЖАРУУЛХА

ГАЗЕТЫН журналистнуудай партийна хүтэлбэрилэгшэдтэй үнгэргэдэг заншалта уулзалга һая редакцида болобо. Тус уулзалгада хабаадахаар партиин райкомуудай пропаганда ба агитациин таһагуудые даагшанар уригдаа һэн.

КПСС-эй XXVI съездын, КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, партийна организацинуудай ябуулдаг үзэл сурталай, политическэ-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин хэр зэргээр нарижуулан һайжаруулагдажа байһан тухай асуудал энэ уулзалга дээрэ дэлгэрһэн хөөрэлдөөнэй гол темэнь болоһон байна.

Уулзалгада хабаадагшад КПСС-эй Хурамхаанай райкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша Г. И. Баранников, Хэжэнгын— А. А. Аюржанаев, Ахын—А. Н. Болдырев, Хоринн— Ю. Ж. Дашиев, Зэдын— В. Д. Будаев, Захаминай —Б. Б. Цыренов, Түнхэнэй —В. Б. Бальбеев, Хяагтын —С. Б. Тулесонов, Яруунын — Н. Г. Кугаевский гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, үйлэдбэриин зорилгонуудай бэелүүлгые үзэл сурталай талаар хангаха, үзэл сурталай хүдэлмэри ябуулдаг кадрнуудые шэлэн томилхо, һургаха, коммунистнуудай болон комсомолшуудай политическэ ба ажалшадай экономическа һуралсалые эмхидхэхэ, ажалшадые үзэл бодолой, зан заншалай, хуули ёһо баримталгын, эрхим журамтай байха гүн мэдэрэлтэйгээр хүмүүжүүлхэ талаар партийна комитедүүдэй эрхилдэг ажал ябуулгын дүй дүршэл тухай, энэ шухала хэрэгые саашадань нарижуулха зорилгонууд тухай тогтобо.

Уулзалгада КПСС-эй обкомой хэблэлэй секторые даагша Ц. Б. Цырендоржиев хабаадалсаа.

Уулзалгын үедэ болоһон хөөрэлдөөн дээрэ хэгдэһэн хуряангы тэмдэглэлые доро толилнобди.

УУЛЗАЛГА дээрэ түрүүлэн үгэ абаһан Г. И. Баранников энэ тогтоолые бэелүүлхэ талаар юу хэжэ байһан тухайгаа иигэжэ хөөрэбэ:

— КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленум үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй урда тон зүб, бодото зорилгонуудые табяа гээшэ. Эдэниие бэелүүлхэ, үзэл сурталай хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха гээшэ бидэнэй уялга болоно. Энэ хүдэлмэри мүнөө сагта хаа хаанагүй ябуулагдана гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Хүн бүхэнэй зүрхэ сэдьхэлдэ даажа абаһан ажалайнгаа түлөө харюусаха, тэрэнээ һайнаар, саг болзор соонь дүүргэхэ мэдэрэл түрүүлхэ шухала.

Зарим ажалша коллективүүд бэелүүлхэ зорилгонуудаа гүйсэд дүүрэн мэдэжэ, ойлгожо байгаад, һүүлэй һүүлдэ тад ондоо, хараалагдаһанһаа доогуур дүн туйлана. Жэшээлхэдэ, хоёр ажахы гү, али хоёр ажалша коллектив тон адли эрхэ байдалда байгаад, ажалдаа хоёр ондоо үрэ дүн туйладаг байха юм. Бидэ энээнэй шалтагаан элирүүлжэ, иимэ ябадал усадхахые оролдонобди. Тиихэдэ зарим коллективүүд жэлэй эхиндэ дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаад, тэдэнээ дүүргэжэ шаданагүй. Энэмнай юун бэ гэхэдэ, хэлэһэн үгэнүүдынь бодото хэрэгүүдээр батадхагданагүй бшуу. Энээн тухай КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленум дээрэ онсо тэмдэглэгдэһэн байна.

Хүн бүхэн хэжэ байһан ажалдаа ямар дүн туйлаха байһанаа һайн тухайлха, тэрэниие яажа бэелүүлхэеэ мэдэхэ байха ёһотой. Тиигэбэл лэ тэрэ иимэ дүн туйлахые эрмэлзэхэ, һанал бодолоо табиха болоно бшуу. Теэд зарим ушарта партийна организацинууд энээндэ анхарал һулаар хандуулна. Жэшээнь, Хурамхаанай совхозой партком мэргэжэлтэдтэй зохёохы түсэб баталһан байгаа. Энээниие партийна суглаан дээрэ коммунистнууд халуунаар дэмжээ һэн. Удаань энэмнай мартагдажа, гансал саарһан дээрэ үлэшоо бшуу. Парткомой зүгһөө энээнэй бэелүүлгые хинан шалгаха хүдэлмэри һуладаа ха юм.

Гэбэшье ажал хэрэгтээ һанаагаа зободог, үгэ ба бодото хэрэг хоёроо һэлгэсүүлдэггүй хүнүүдэй ашаар энэ асуудал шиидхэгдээ. Тэдэнэй нэгэн гэхэдэ, Мария Будаевна Доржиева болоно. Тэрэ совхозойнгоо һү һаалиин фермые толгойлжо, жэлһээ жэлдэ муу бэшэ үрэ дүн туйладаг юм. Иигэжэ ажал хэрэгүүдтээ, хэлэһэн үгэдөө эзэн ёһоор хандадаг хүнүүд эндэ олон.

Республика доторнай нэгэ үдэр үнгэргэгдэдэг болоһон заншалта полит-үдэр манай хүдэлмэридэ айхабтар ехэ нүлөө үзүүлнэ. Энэ үдэр пропагандистнар ажахынуудта ошожо, лекци болон элдэб һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ. Иигэжэ ажалшадтай дүтэ хөөрэлдэжэ, тэдэнэй һанал бодол, захяа заабариинь мэдэжэ байха гээшэ шухала. Юуб гэхэдэ, эндэ тон шухала асуудалнууд гарадаг. Полит-үдэрэй дүнгөөр районойнгоо газетэдэ шэнжэлэл үгэхэдөө, иимэ асуудалнуудта районой хүтэлбэрилэгшэд харюусадаг заншалтай.

Республикын олонхи районуудта нээмэл бэшэгэй үдэр үнгэргэдэг болонхой. Манайшье райондо энэ онол арга нэбтэрүүлэгдэнхэй. Иимэ үдэр һайн бэлэдхэлтэйгээр, хүн зоной эдэбхитэйгээр хабаадалгатайгаар үнгэргэбэл, муу бэшэ үрэ дүн үгэнэ. Бидэ саашадаа нээмэл бэшэгэй районно үдэр үнгэргэхэ һанаатайбди. Гэбэшье иимэ үдэрнүүдые үнгэргэхын урда нарин шэнжэлэл хэхэ хэрэгтэй. Эдэ үдэрнүүдые нэгэ гуримтай болгоо һаа һайн ха гээд һанагдана.

Тэрэшэлэн дутуу дунданууд үгы гэжэ хэлэжэ болохогүй. Ажалай болон ниитын журам эбдэхэ ябадал үзэгдэнэ. Эдээндэ дары анхаржа, шанга хэмжээнүүдые абахые оролдонобди. Илангаяа залуушуулай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ. Тэдэнэй сүлөө сагаа аша туһатайгаар үнгэргэхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдана.

Мүнөө үедэ районоймнай ажалшадай хүсэ шадал, һанал бодол ниитын адууһа малда бардам хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ, энэ жэлдэ муу бэшээр ургаһан таряагаа гээлтэ хоролтодо оруулангүй хуряажа абаха хэрэгтэ элсүүлэгдэнхэй. Тэдэнэр байгша онойнгоо түсэбтэ даабаринуудые гүйсэд бэелүүлхээр зэһэнхэй.

Удаань үгэ хэлэһэн **А. А. Аюржанаев** гол анхаралаа аман үгын агитацида хандуулһан байна. Энэмнай үзэл сурталай хүдэлмэриин таһаршагүй хубинь болоно бшуу.

— Аман үгын агитаци хэдэг хүнүүднай хэд гээшэб гэхэдэ, элидхэлшэд, политинформаторнууд болон агитаторнууд болоно. Бидэ энэл ёһоор эдэнэрые гурбан бүлэг болгожо хубаариланхайбди. Урдань иимэ юумэ байгаагүй. КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, үзэл сурталай хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха бодото хэмжээнүүдые абахадаа, иимэ хубилалтануудые хэһэн байнабди. Урдань политинформаторнууд олон байһан. Тэдэнэй хүдэлмэриие хинан шалгаха, хүтэлбэрилхэ гээшэнь бэрхэтэй, хүшэршье байгаа. Тиимэһээ тэдэнэй олонхинь ямар асуудалаар, хэзээ, хаана полит-мэдээсэл үнгэргэхэеэшье мэдэдэггүй байгаа бшуу. Юрэдөөл, бэе бэедээ хаялсаад лэ, юумэ болодоггүй байгаа.

Эдэ бүгэдые хараада абажа, бидэ политинформаторнуудай тоо үсөөрүүлжэ, тэдэнэй полит-мэдээсэл үнгэргэхэ тусхай график табяабди. Илангаяа холын малшадтай хөөрэлдөө үнгэргэхэ хэрэгтэ анхарагдаа. Энээнэй ашаар политинформаторнуудай хүдэлмэриие ходо шалгажа, тэдээндэ зүбшэл заабари үгэжэ, туһалжа байха аргатай болообди. Мүн политинформаторнуудаар хүдэлхэ хүнүүдые шэлэжэ табинабди. Эндэ эрдэм мэдэсээ, политическэ асуудалнуудые зүбөөр тайлбарилжа шадаха, уласхоорондын байдал һайн ойлгохо хүнүүд хэрэгтэй бшуу.

Тиихэдэ бидэ агитколлективүүдтэ онсо анхарал хандуулдагбди. Агитколлективэй бүридэлдэ лекторнууд оролсодог. Тэдээндэ тусхай мэдээсэл бэлэдхэгдэжэ үгтэдэг юм. Агитколлективэй гэшүүд гансал лекци уншаад, хөөрэлдөө үнгэргөөд, концерт наада харуулаад ябадаг бэшэ. Тэдэнэр социалис мүрысөөнэй дүн согсолдог, илагшад тухай, тэдэнэй туйлаһан амжалтанууд тухай хөөрэжэ үгэдэг байна. Гээгдэлдэ ороһон коллективүүд тухайшье хэлэгдэдэг. Эдэ хөөрэлдөөнүүд ажахын бодото байдалтай нягта холбоотойгоор хэгдэдэг.

— Агитколлективүүдые хэн хүтэлбэрилхэ ёһотойб? — гэһэн асуудал олоной анхарал эзэлдэг. Зариман агитколлективүүдые ажахын хүтэлбэрилэгшэд ударидаха ёһотой гээд хэлэдэг. Минии һанахада, тэдэниие иимэ юумэ мэдэхэ, эдэбхи үүсхэлтэй хүнүүд ударидаха ёһотой. Агитколлективүүд саг үргэлжэ, «сахилгаан» хуудаһаниие гаргадаг, малшадай улаан булан шэмэглэдэг ха юм. Тиимэһээ эндэ энэ мэтые ойлгохо, шадаха хүнүүд хэрэгтэй. Агитколлективүүд социалис мүрысөөнэй ябасые хинан шалгадаг.

Мүнөө район доторнай һаалишадай дунда үнеэн бүриһөө 2000 килограмм һү һаахын түлөө мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Манай районой агитколлективүүдтэ «Сошордомо дохёо» гэһэн тусхай саарһануудые эльгээжэ, дутагдалнуудаа дары усадхаха хэмжээнүүдые абаад, тэдэнэй бэелүүлэгдэһэн тухай мэдүүлхэ эрилтэ табидаг байна. Энэ баһал нэгэ аша үрэтэй аргануудай нэгэн болоно.

Тэрэшэлэн агитколлективүүд шэнэ, түрүү дүй дүршэл дэлгэрүүлхэ, тэдэниие үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хэрэгые баһал эрхилдэг. Тэдэнэр ямар нэгэ бригада, звенодо гү, али фермэдэ шэнэ аргын олдобол, тэрээн тухай хөөрэдэг, тэрэниие бултанай хэрэг болгохые оролдодог байна.

—Би КПСС-эй райкомой аппарадта һаянай хүдэлжэ эхилээб. Шэнэ тушаалда дэбжүүлэгдэһэн дары партиин обкомой дэргэдэхи курсада һурахаар эльгээгдэһэн байнаб. Энэ ехэ һайн ушар болоо. Зүгөөр энэ уулзалга дээрэ табигдаһан асуудалаар КПСС-эй райкомой, тэрэшэлэн пропаганда ба агитациин таһагай ябуулдаг хүдэлмэри тухай шагнажа һуухада яһала һонирхолтой, аша туһатай байна,—гэжэ **А. Н. Болдырев** хөөрэнэ.

«50 лет Октября» колхозой түб һуурин болохо Сорог тосхондо ажаһуудаг, хүдэлдэг һэм. Эндэхи дунда һургуулиин директор байһан тула ажахын, тосхоной ниитын ажабайдалда, партийна организациин ябуулдаг хүдэлмэридэ эдэбхитэй хабаадалсадаг байһан хүнби. Тиимэһээ тэндэхи байдалһаа һабагша абан, энэ хөөрэлдөөндэ оролсохо хүсэлэнтэйб.

Хэнэйшье мэдэһээр, ажалша зоной дунда ябуулагдадаг үзэл сурталай, политическэ-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие улам һайжаруулха асуудалда партимнай саг үргэлжын анхарал хандуулдаг гээшэ. Энэ хэрэгые имагтал һайн бэлэдхэлтэй кадрнууд лэ шиидхэхэ байна бшуу. Тиимэһээ үзэл сурталай хүдэлмэри ябуулдаг кадрнуудые шэлэн олохо, хүмүүжүүлхэ, һургаха, тааруугаар хубаарилан табиха асуудалда партийна организацинууд гол анхаралаа хандуулха ёһотой болоно.

Манай колхозой партком энэ хэрэгые тон шухалада тооложо, саг үргэлжын бодото хүдэлмэри ябуулжа байдаг. Түб-

эрхэ байдалда энэ муу бэшэ үрэ дүн гээшэ. Агитколлективэй ашаар лэ энэ үүсхэл гаргагдаа. Иимэ һайн хэрэг үүсхэһэн Вознесеновкын һү һаалиин фермын коллектив бүхыдөө энэ дабаа дабахаар зорижонхой.

Һарын һүүл багта нээмэл бэшэгэй үдэр үнгэргэдэгбди. Энэ хэрэгтэмнай агитаторнууд ехэ туһа хүргэдэг. Тэдэнэр даалгагдаһан участогуудайнгаа байдал мэдэжэ, хүн зонтой саг үргэлжэ хөөрэлдэжэ байдаг хадаа энэ үдэрые яажа, ямар темээр үнгэргэхые хэлэжэ үгэдэг байна. Гадна «Асуудал ба харюугай үдэшэнүүдые» эмхидхэлгэ мүн аша үрэ ехэтэй онол арга гэжэ тоолонобди. Иимэ үдэшэнүүдтэ ажалшадшье дуратай байдаг. Тэдэнэр һанаа үнөөн боложо ябаһан асуудалаа асуужа, районой хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө харюу абана бшуу. Иимэ үдэшэнүүд Загаһатын, Могсохоной, «Первомайский» совхозуудта һонирхолтойгоор, олон хүнэй хабаадалгатайгаар үнгэргэгдэнэ.

Үшөө нэгэ шэнэ юумэн гэхэдэ, гэрэл-зурагта газетэнүүдые гэхэ гү, али тусгаар бэлэдхэгдэһэн слайдануудые харуулдаг болообди. Энэмнай нобшо юм. Гэбэшье хүндэ ойлгуулан тайлбарилха талаар ехэ ашатай. Хүнүүд уншаха, шагнахаһаа гадна, нюдөөрөө өөһэдөө харана бшуу. Энэ газетэ хадаа эмхидхэгшэдэй ухаан бодолһоо, эди шэдиһээ сэхэ дулдыдана. Эндэ һайн дүй дүршэл харуулхада болохо. Мүн муушье, дутуу дундануудые шүүмжэлжэшье болохо юм. Социалис мүрысөөнэй дүн согсолхо талаар комисси социалис уялгануудаа дүүргэжэ шадангүй гээгдэлдэ орожо ябаһан ажахы болон коллектихын түрүүндэ коммунист бүхэниие энэ асуудал шиидхэлгэдэ хабаадуулхые оролдоно. Коммунистнуудай диилэнхи олониинь агитатор, политинформатор даабаритай. Колхозой хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд, нютагай һургуулиин багшанар ниитэ-политическэ хүдэлмэридэ эдэбхитэй хабаададаг байна. Агитатор, политинформатор бүхэн парткомой заседани дээрэ баталагдадаг.

Эдэ эдэбхитэдые һургаха хэрэгтэй. Парткомой дэргэдэ парткабинет байгуулагданхай. Тэрэниие һургуулиин багша (штатна бэшэ) даадаг юм. Тэрэ агитаторнуудта, политинформаторнуудта хэрэгтэй материалнуудые, мэдээсэлэй зүйлнүүдые, методическа хэрэгсэлнүүдые бэлдэдэг байна. Хсёр агитколлектив (колхозой ба һургуулиин) эмхидхэгдэнхэй. Агитаторнууд ганса ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулгаар уялгаяа дүүргэдэг бэшэ. Тэдэнэр концерт табидаг, даалгагдаһан газартаа мүрысөөнэй дүн гаргадаг, улаан булан сооһиие гуримтай болгодог.

Парткомой дэргэдэ политинформаторнуудай бүлэг байгуулагданхай. Олонхинь коммунистнууд ба мэргэжэлтэд. Хүдөө нэгэл гаргахадаа, 3—4 коллективтэ ябажа ерэдэг юм. Тару һуудалтай аабзабди даа. Тиихэдэ хүтэлбэрилэгшэд, ахамад мэргэжэлтэд, багшанар лекторэй гү, али элидхэлшын үүргэ дүүргэдэг гээшэ. Городһоо, тэрэшэлэн районһоошье айлшад (лектор болон элидхэлшэд) манай нютаг уруу хааяахан ерэдэг. Тиимэһээ өөһэдынгөөл хүсөөр үзэл сурталай хүдэлмэриие ябуулна бшуу.

Тосхоной һургуулиин багшанар энэ хүдэлмэридэ ехэ туһа хүргэдэг гэжэ дахинаа дабтаха шухала. 12 багшанар лектор даабаритай. Энэнээ оролдосотойгоор дүүргэнэ. Юрэдөө, ажахын коллективэй туйлажа байһан амжалтада тэдэнэй оруулжа байдаг хубита ехэ гэжэ хэлэхэ байнаб. Тиигээдшье колхознай түсэбтэ даабаринуудаа бүхы талаарнь ураг-шатай дүүргэжэ байна. Энэ амжалтын эшэ үндэһэн хадаа нютагай зоной дунда үзэл сурталай хүдэлмэришэдэй эдэбхитэдэй ажал ябуулгаһаа эхитэй.

Политическэ болон экономическа һуралсалай удха шанар болон эмхидхэл тухай **Ю. Ж. Дашиев** тогтобо.

—Район дотор партийна 45 эхин организацинууд, 10 парткомууд олониитын дунда эмхидхэгдэдэг үзэл сурталай, политическэ - хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие хүтэлбэрилэн ябуулна. КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй һүүлээр партийно-политическэ хүдэлмэри эмхидхэлгэдэ горитой хубилалта хэгдээ. Энэ хэрэг яһала гуримшуулагдаа гэжэ хэлэхэ болоноб. Илангаяа коммунистнуудай болон комсомолшуудай политическэ, ажалшадай экономическа һуралсал эмхидхэлгэдэ ехэ анхарал хандуулагдана.

Политическэ һуралсалда булта шахуу коммунистнууд ябана. Ажалай байдалһаа боложо, зарим малшадай, жолоошодой иимэ һуралсалда хабаадалсаха аргагүй байхадань тэдэнэрые бидэ экономическа һуралсалай һургуулида оруулнабди. Тиигээдшье экономическа һуралсалай байдал һүүлэй үедэ яһала гуримшаа, һайжараа гэжэ тэмдэглэмээр. Энэ хубилалта хадаа ажахын өөрын хүтэлбэрилэгшын экономическа һургуулиин пропагандистаар хүдэлжэ байһан газарта тодоор үзэгдэнэ.

Жэшээнь, Үдын совхозой дэргэдэхи экономическа һуралсалай һургуулиие ажахын директор Ц. Ж. Ширапдоржиев өөрөө хүтэлбэрилдэг юм. Хүтэлбэрилэгшын жэшээгээр совхозой ахамад мэргэжэлтэд һургуулиин хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Экономическа һуралсалай хуулита болон гуримшаһанай ашаар ажахын үйлэдбэриин үрэ дүн эли бодо һайжарна, ВДНХ-гай Хүндэлэлэй самбарта Үдын совхозой нэрын бэшэгдэһэн ушар энээниие гэршэлнэ бшуу. Гадна район соо түрүүлэн, энэл ажахыда ажалай бригадна подрядай гурим нэбтэрүүлэгдэжэ эхилээ һэн. Бригадна подрядай гуримаар ажалаа эмхидхэдэг Баруун-Хасууртайн ба Бага голой һү һаалиин фермэнүүдэй коллективүүдэй хүдэлмэриин бүтээсэ, шанар дээшэлһэн, үйлэдбэриин, байдалай гурим, ажалай журам һайжарһан байна бшуу.

Үдын совхозой экономическа һуралсалай һургуулиин хүдэлмэриин дүршэл согсологдожо байнхай. Энэ һайн дүй дүршэлые бултанай хэрэг болгохо зорилго табигдана.

Саашань хөөрөөгөө үргэлжэлүүлхэдээ, нүхэр Дашиев үзэл сурталай хүдэлмэри ябуулдаг эдэбхитэдэй һуралсал тушаа тогтобо. Тиихэдээ агитатор, политинформатор, лектор болон элидхэлшэдэй һуралсал манай райондо гуримшанхай, түсэбэй ёһоор эмхидхэгдэнэ гэжэ хэлэбэ.

— Ажахы бүхэндэ саг үргэлжын семинар хүдэлдэг. Тэрэниие парткомой секретарь толгойлно. Иимэ һуралсал хоёр һара соо нэгэ дахин болодог юм. Экономическа һуралсал үнгэргэхэ саг мүн лэ баримталагдана. КПСС-эй райкомой дэргэдэ үзэл сурталай кадрнуудай һургуули эмхидхэгдэнхэй. Эндэ гол түлэб партийна организациин секретариин үзэл сурталай асуудалаар орлогшод уригдадаг гээшэ. Хэшээлынь квартал соо нэгэ дахин болоно. Тэрэшэлэн лекторнүүдые гурба һара болоод лэ партиин райкомдо суглуулжа, ганса теориин бэшэ, мүн бодото байдалай асуудалнуудаар һуралсал эмхидхэдэг дүршэл һүүрияа олонхой.

Үгынгөө эсэстэ нүхэр Дашиев хүдөө бэшэгшэдые олон болгохо, тэдэнэрые һургаха асуудалда анхаралаа хандуулба. Энэ талаар «Шэнэ Үдэ» газетын редакциин хүдэлмэрилэгшэдтэй һаналаа хубсалдаһан байна. Хүдөө бэшэгшэд хадаа үзэл сурталай, ниитэ-политическэ хүдэлмэри эмхидхэн ябуулгада ехэ туһа хүргэхэ хүсэн байна. Тиимэһээ тэдэнтэй саг үргэлжын хүдэлмэри эмхидхэхэ, тэдэнэрые һургаха уялгатайбди. Энэ талаар хэхэ юумэмнай ехэ гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

В. Д. Будаев үгэ хэлэхэдээ, районойнгоо ажалшадые хуули ёһо баримталха мэдэрэлтэйгээр хүмүүжүүлхэ асуудалда тогтобо.

— Партиин райком энэ шухала асуудалда ехэ анхарал хандуулна. Элдэб семинарнуудые үнгэргэдэг. Эдэ семинарнууд дээрэ прокуратура, милици болон сүүдэй хүдэлмэрилэгшэд лекци уншана. Тэдэнэр гансашье семинар дээрэ үгэ хэлэдэг бэшэ, саг үргэлжэ хүдөөгөөр ябажа, хүн зонтой хөөрэлдэжэ, асуудалнуудтань харюусажа байдаг. Тиихэдэ һара бүри районоймнай газетэдэ «Хүн ба хуули» гэһэн ниитэ гаршаг доро тусхай хуудаһан үгтэдэг юм.

Гэхэтэй хамта олон районуудта хуули ёһо шудалха арадай университедүүд хүдэлдэг байна. Теэд манай райондо иимэ университет эмхидхэгдээгүй байһаар. Энэ хадаа партиин манаи райкомой хүдэлмэриин нэгэ ехэ дутагдал гэжэ тоолохо байнаб, — гэбэ.

Саашадань үгээ үргэлжэлүүлхэдээ, нүхэр Будаев ажалай ба ниитын журам сахилгые һайжаруулха талаар ябуулдаг хүдэлмэри тушаа хэлэбэ. Тус райондо партиин райкомой үүсхэлээр журам сахиха үдэр үнгэргэдэг болохоор шиидхэгдээ юм. Түрүүшээр иимэ үдэр Ториин совхоздо үнгэргэжэ туршахаар хараалагданхай. Юуб гэхэдэ, энэ жэлдэ тус ажахын гол дүнгүүд урдынхиһаа нилээд доогуур байна. Энээнэй шалтагаан гэхэдэ, нэн түрүүн ажалай эмхидхэл, үйлэдбэриин журам һула. Мүн бэшэшье ажахынуудта иимэрхүү ушар үзэгдэнэ. Квартал бүхэндэ ямар нэгэ тосхоной хүн зоной хамтын суглаа зарлажа, хуули буса ябадал гаргаһан хүнүүдые шүүмжэлдэг, тэдэниие хэлээхэ талаар хэмжээнүүдые абадаг байна. Зарим ушарта эдэ суглаануудай шиидхэбэри бэелүүлэгдэнэгүй, гээд үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ.

— Эндэ үгэ хэлэгшэд тон зүб тэмдэглээ гэжэ һананаб. Урдань политинформаторнууд болон агитаторнуудай тоо олон байгаа. Энээнэй һайн юумэнь үгы. Манайшье райондо мүнөө эдэнэй тоо үсөөрүүлэгдээ,—гээд **Б. Б. Цыренов** мэдүүлээ.—Бидэ һү һаалиин фермэ, гараж, МТМ гэхэ мэтэдэ һарадаа хоёр дахин политинформаци үнгэргэдэг заншалтайбди. Харин городой организацинуудта неделиин вторник бүхэндэ үнгэргэгдэнэ. Бэрхэ, даалгагдаһан хүдэлмэридөө харюусалга ехэтэйгээр хандадаг политинформаторнууд олон. Бидэ тэдэнэй дүй дүршэл согсолжо, бултанай шадабари болгохые оролдодог гээшэбди. Һаяхан Хамниин совхозой политинформатор Гармаевагай хүдэлмэриин дүй дүршэл согсолообди.

Тиихэдэ хүн зоной ажаһуудаг газарта агитационно хүдэлмэри ябуулха талаар горитой хүдэлмэри хэгдэнэ. Город соо зунай үедэ 10 агит-талмай хүдэлөө. Дулаан болохоһоо урид тэдэниие заһабарилжа, сценэнүүдыень далабшатай болгоһон байнабди. Эдэ агит-талмайнууд дээрэ арадай депутадууд һунгагшадайнгаа урда тоосоһон, асуудал ба харюугай үдэшэнүүд үнгэргэгдэжэ, районой хүтэлбэрилэгшэд хүн зонтой уулзаһан байха юм. Эдэ уулзалганууд хододоо һонирхолтойгоор, олон хүнэй хабаадалгатайгаар үнгэргэгдөө. Эдэ хөөрэлдөөнэй түгэсхэлдэ районой соелой байшангай уран һайханай самодеятельностиин гэшүүд концерт харуулдаг, үгышье һаа кинофильм харуулагдана. Тиихэдээ залуушуулай дура татахын тула мүнөө үеын моодо харуулагдаа.

Манай район Зэдын районтой мүрысэдэг гээшэ. Тус районой экономико болон соелой үдэрнүүд манай райондо үнгэргэгдэдэг. Бидэшье ошожо, районойнгоо туйлаһан амжалтанудые харуулдаг гээшэбди. Энэ хадаа түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ, залуушуулые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэтэ нүлөөлдэг.

Үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй болон хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй хэр хабаадалсадаг байһан тухаи, тэдэнэй дүүргэдэг хүмүүжүүлхы үүргэ тухай асуудалда **В. Б. Бальбеев** хөөрөөн гол түлэб зорюулагдаба. Энэ ушарта хүтэлбэрилхы кадрнуудай нэгэ газартаа, нэгэ участок дээрэ удаан саг соо тогтонижон хүдэлдэг байһан ушар ехэ удха шанартай гэжэ хэлэһэн байна.

— КПСС-эй райком һүүлэй жэлнүүдтэ хүтэлбэрилхы тушаалтадые, ахамад мэргэжэлтэдые зүбөөр шэлэн олохо, шадабаридань тааруулан, үйлэдбэриин участогууд дээрэ табиха асуудалда анхаралаа тусгаар хандуулһан байна. Дунда шатын хүтэлбэрилэгшэд хүрэтэрөө КПСС-эй райкомой кадрнуудай номенклатурада абтанхай, бюрогой заседани дээрэ (өөрынь хабаадалгатайгаар) баталагдадаг гурим тогтоогдонхой.

Һая болотор Саянай, Харбяангуудай совхозуудаи, «Восточные Саяны» колхозой хүтэлбэрилхы тушаалтад элдэб шалтагаанһаа боложо, ходо һэлгэгдэдэг байгаа. Теэд ойр зуура хүдэлһэн хүтэлбэрилэгшэ коллектив дотороо үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын ямар хүдэлмэри ябуулжа үрдихэб даа. Энэ дутагдалые усадхаха талаар зохихо хэмжээнүүд абтажа байна. Жэлһээ жэлдэ һү абалгаар болон гүрэндэ тушаалгаар гээгдэжэ ябадаг эдэ ажахынуудай байдал мүнөө эли бодо һайжаржа байна. Хүтэлбэрилэгшын хүмүүжүүлхы үүргэ эндэ харагдана гэжэ тэмдэглэлтэй.

Районой үйлэдбэриин бүхы участогууд дээрэ ажалша коллективүүд тухай Хуули үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэһэн, удхыень тайлбарилха хүдэлмэри эмхидхэгдэһэн байна. Тиихэдээ коллективэй дунда ябуулагдаха үзэл сурталай, политическэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие имагтал хүтэлбэрилэгшэ толгойлхо, энэ талаар жэшээ харуулха ёһотой гэжэ онсологдоһон байна. Район дотор юһэн томо ажахынууд, һү һаалиин 29, хонин ажалай 30, адуунай 9, гахайн хэдэн фермэнүүд, тракторно-таряан ажалай 26 бригада бии юм. Эдэ бүгэдэнэй хүтэлбэрилэгшэдөөр коммунистнуудые, эдэбхитэй комсомолшуудые, хүдөө ажахын эрдэмтэ мэргэжэлтэдые томилхо, тэдэнэртэй удаан болзорои түсэбөөр хүдэлмэри ябуулха зорилго бэелүүлэгдэжэ байна бшуу.

КПСС-эй райкомой үүсхэлээр район дотор дээдэ ба дунда шатын хүтэлбэрилэгшэдэи мэргэжэл шадабариие, дүй дүршэлые тодорхойлхо шалгалта (аттестаци) гурбан жэлэй гуримаар үнгэргэгдөө. Гадна КПСС-эй райкомдо ниитэ-политическэ болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин асуудалнуудаар хүтэлбэрилхы кадрнуудтай нүхэр ёһоной хөөрэлдөөн үнгэргэгдэдэг болонхой. Тэрэниие үзэл сурталай хүдэлмэри эрхилдэг КПСС-эй райкомой секретарь толгойлно. Ниитэ-политическэ болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ хэр зэргээр хабаадалсадаг байһан тухайнь зарим хүтэлбэрилэгшэд КПСС-эй райкомой бюрогой заседани дээрэ тоосодог болонхой. Эдэ болон бусад хэмжээнүүд хүтэлбэрилэгшэдэй үүргые, харюусалгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ аша туһа хүргэнэ. Энэнь бодото ажабайдалаар баримталагдана,— гэжэ нүхэр Бальбеев хөөрөөгөө дүүргэбэ.

> **«Үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын, пропагандын хүдэлмэриие хүгжэлтэ түгэс социализмые нарижуулан болбосоруулжа байха үедөө партиин шиидхэжэ байгаа орёо ехэ зорилгонуудай хэмжээндэ эрид шууд хүргэхэ шухала. Ниитэ-политическэ хүдэлмэри парти болон арадай нэгэдэлые бэхижүүлхэ, ажалшадай коммунис этигэл найдабариинь, политическэ эдэбхиинь дээшэлүүлхэ, тэдэнэй зохёохы эршэ хүсые дэлбэрүүлэн бадаруулха ёһотой. Коммунистнуудай болон манай социалис обществын бүхы гэшүүдэй ухаан мэдэрэлые бүрилдүүлхэ гээшэ гансал үзэл сурталай хүдэлмэрилэгшэдэй зорилго бэшэ юм. Энэ хадаа бүхы партиин хэрэг мүн».**
>
> (КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй тогтоолһоо)

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: уулзалгада хабаадагшад (зүүн гарһаа) В. Б. Бальбеев, Б. Б. Цыренов, В. Д. Будаев, Н. Г. Кугаевский, А. Н. Болдырев, А. А. Аюржанаев, Ю. Ж. Дашиев, Г. И. Баранников, С. Б. Тулесонов.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

ЖАЛАЛИМНАИ ЗАЛУУ ХАЛААН

...ДЭЛМЭРИШЭН БОЛОХОЛ hЭМ...»

риие эрид hайжаруулхын тула багшанарнай, мастернууднай горитой хүдэлмэри хээ. Үйлэдбэриин hуралсалай мастернууд А. И. Комиссарова, Л. Б. Александрова, Б. О. Будаев, Д. Г. Цыденов, багшанар С. Ц. Дынжинов, Н. В. Васильева, Г. Л. Чулкова, С. П. Ильин, В. А. Сергеев болон бусадые эндэ нэрлэхээр. Теоретическэ hуралсалаар hурагшадай эрдэм мэдэсэ 97,5 процентдэ хүргэгдөө. Буряадай комсомолой 60 жэлэй ойдо зорюулагдажа, физикэ, хими, математика—эдэ гурбан предмедээр үнгэргэгдэhэн республиканска олимпиадада манай училищиин hурагшад нэгэдэхи, хоёрдохи hууринуудые эзэлжэ амжаа hэн. Оёдолшоной мэргэжэлдэ hуража байhан Лена Жданова, Нина Нимаева, ерээдүйн автослесарь Виктор Лященко, штукатур-малярнууд болохоёо ябаhан Галя Якимовская, Ира Андреева, аха дүү Саша, Серёжа Шаругууд тус олимпиадада хабаадахадаа, үргэн ехэ мэдэсэтэй байhанаа харуулжа, түрэл hургуулиингаа нэрэ хүндые батадхаа.

Спортивна мүрысөөнүүдтэ hурагшаднай мүн лэ амжалтатай хабаадана. hурагшадай дунда барилдаагаар бүхэроссин мүрысөөндэ Константин Пестерев, Түмэн Жаргалов гэгшэд хабаадажа, түрүү hууринуудые эзэлээ hэн. Ирина Поменская столой теннисээр республикын чемпионка болонхой. Баскетболоор республиканска мүрысөөндэ басагаднай илажа, хүбүүднай 2-дохи hуурида гараhан байна.

Эдэ бүгэдые ямар ушарhаа тоолонобиб гэхэдэ, училищиингаа мүнөө сагай ажабайдалые тон элеэр зураглажа, хэгдэжэ байhан «ажал хэрэгүүдээ элишэлэн, зарим «үбшэн» асуудалнууд дээрэ тогтохо гэhэн хүсэлэнтэй байгааб.

Хэнэйшье мэдэhээр, хоёр-гурбан жэлэй туршада тусхай эрдэмтэй, мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдые имагтал техническэ мэргэжэлэй училищинууд hурган бэлдэдэг гээшэ. Илангаяа энэ хэрэгтэ hүүлэй жэлнүүдтэ Коммунис парти, правительство онсо анхарал хандуулдаг болонхой. Тиимэhээ техническэ мэргэжэлэй училищинуудай материальна үндэhые үргэдхэн hайжаруулхаhаа гадна, залуу хүдэлмэришэдые түгэс эрдэм мэдэсэтэй, мүнөөнэй орёо оньhотой техникые гүйсэд hайнаар ашаглаха мэргэжэл шадабаритай болгохо гэhэн шанга эрилтэ табигдана. Дүй дүршэлтэй багшанарhаа, мастернуудhаа бүридэhэн училищиимнай коллектив энэ зорилгоёо урагшатайгаар бэелүүлжэ байнхай. Үгэлдэр дунда гү, али найман жэлэй hургуулиин парта саана hууhан үшөөл гүлмэрхэн хараа бодолтой, элдэбын бэлэдхэлтэй hурагшадые богони болзорто хүдэлмэришэнэй тусхай мэргэжэлтэй болгохо талаар эдэбхи үүсхэлтэйгээр коллективнай ажаллана.

hургуули ба hуралсалай эмхи зургаан... Манай ажабайдалда энэ хоёр ойлгосо таhаршагүй нягта холбоотой. Жэл бүри найман класс гү, али дунда hургуули дүүргэгшэдые абадагбди. Элдэбын эрдэм мэдэсэтэй, өөр өөрын абари зантай, мүн журамайшье талаар янза бүриин hурагшад бидэндэ ерэдэг. hургуулидаа hайнаар hураhан, «4» ба «5» гэhэн сэгнэлтэнүүдтэй хүүгэдэй ерэхэдэ, бидэ баяртай байдагбди. Харин гансал боро «гурбануудhаа» бүридэhэн үнэмшэлгэтэйгээр найман класс дүүргэhэн, гоёон hагадшье hаа, жиирэй характеристикэтэй хүүгэдые ехэл болгоомжотой, hэримжэтэйгээр угтадагбди. Теэд, сэхыень хэлэхэдэ, училищидамнай олонхинь боро «гурбатан» ерэдэг. Энээн тухай баримталан тодорхойлhуу.

Статистнуудай тоолон тодорхойлhоной ёhоор, манай орон дотор 12—13 миллион хүдэлмэришэн дутална. Энээнhээ уламжалан хэлэхэдэ, техническэ мэргэжэлэй училищинуудта мэргэжэhэн хүдэлмэришэдые олоор бэлдэхэ гэhэн асуудал гарана. Энэ зүб. Тиимэhээ 1-дэхи курсын hурагшадые эртээнhээ бүридхэхэ болонобди. Харин боро «гурбатанай», илангаяа жаяг журамгүй хүүгэдэй олоор ерэхэдэ, ялтай гээшэб? Улаан-Үдын 35-дахи hургуули жэл бүри тиимэ үхибүүдээ бидэндэ ехэ олоор оруулдаг. Жэшээлхэдэ, Аверкин. Тэрэ найман класс дүүргэhэн үнэмшэлгэтэй ерэhэн аад, 1-дэхи классай hурагшадай тоб байса хэлэдэг үдхэлгын таблица мэдэхэгүй байшоо! Тэрэниие абаагүйбди. Тиихэдэ тэрэл hургуулиhаа Татуйко гэжэ хүбүүн ерээ hэн. Училищида (түлхүүлэн татуулан) ороод, хэшээлнүүдтэ ябахагүй, архи ууха, ондоо hурагшадта уулгаха. Тэрэниие хэды дахин дуудажа, үнэн сэхээр хөөрэлдэхэдэ, училищида hураха дуратайб, заhархаб гэжэ хэды дахин үгэеэ үгэhэн юм. Нэгэ «hайхан» үдэр (тэрэ ушарhаа хойшо 2 жэл үнгэрбэ) үйлсын журамгүй хүбүүдтэй холбоорилдожо, архи уугаад, гэмтын ябадал гаргаhанайнгаа түлөө мүнөө түрмэдэ hууна. Энэ ушарайнь түлөө бидэшье, мүн 35-дахи hургуулишье зэмэтэй. Аяар найман жэлэй туршада тэрэниие зүб харгыда оруулха арга шадал олдоогүй гээшэ гү? Иимэл журамгүй хүүгэдые училищидамнай оруулжархёод, эрхимүүдэй тоодо нэрлэгдэдэг hургуулинууд байна бшуу. Иимэ ушарнууд али олон тохёолдоно.

Ушар тиимэhээ, тобшолол хэхэдэ, жаяг журамгүй hурагшадаа түрэл коллектив соонь hайнаар хүмүүжүүлээд, училищидамнай зууршалдаг болог лэ гэжэ дурадхалтай. Ядахын сагта 15 hайн hурагшадтай хамта 5 жиирэй hурагшадые абадаг hаа... Тиигэжэ партийна, совет органуудтай сугтаа абалга хээ hаамнай, училищиин нэрэ хүндэ дээшэлжэ, гансал журамгүйшүүлэй hургуули гэhэн ара нэрээ хаяха hэн.

«Юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй hургуулиие хубилган шэнэлэлгын гол шэглэлнүүдэй» онсо шухала удха хадаа hургуулинууд хүгжэлтынгөө дээдэ шатада гарахадаа, хүдэлмэришэдые бэлдэдэг hургуулинуудтай нэгэ шугамтай боложо, хожомоо хамтарха ёhотой. Тиимэhээ hургуули техническэ мэргэжэлэй училищи хоёрой харилсаа холбоон бүри hайжаран шангадажа, түрүү үзэл бодолтой, түгэс мэргэжэл шадабаритай совет хүдэлмэришэниие хамтын хүсөөр hурган бэлдэхэмнай дамжаггүй гэжэ найданабди.

В. БАЗАРОВ,
Улаан-Үдын 7-дохи СГПТУ-гай директор.

ДҮЙ ДҮРШЭЛТЭЙ ТАНИЛСАНА

МНРП-гэй ЦК-гай Үзэл сурталай таhагай хүдэлмэрилэгшэ С. Дан-Аавааажавай толгойлhон Монгол ороной аймагуудай газетэнүүдэй харюусалгата редакторнуудай бүлэг манай республикада ерэнхэй.

Хобдо аймагай «Хүдэлмэр» газетын харюусалгата редактор Ч. Батчулуун, Эрдэнэт хотын «Эрдэнэт» газетын харюусалгата редактор А. Мажигсүрэн, Хэнтэйн аймагай «Урагшаа» газетын харюусалгата редактор С. Пурэвсүрэн болон тэдэнэй нүхэд СССР-эй Журналистнуудай холбооной уряалаар, СССР-эй болон МНР-эй журналистнуудай холбоонуудай дунда харилсан туhалалсалгын түсэбэй ёhоор Буряадай АССР-тэ ерэhэн байна.

Аха дүү ороной делегациин гэшүүдтэй КПСС-эй обкомой пропаганда ба агитациин таhагые даагша Н. И. Крючков хөөрэлдөө. Удаань Монголой журналистнууд «Буряад үнэн» газетын редакцида, Буряадай номой хэблэлдэ хүрэжэ, дурсагдагша коллективүүдэй ажал хүдэлмэритэй танилсаhан байна.

Монголой аймагуудай газетэнүүдэй харюусалгата редакторнууд Хэжэнгын, Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын болон Кабанскын районуудаар зорижо гараба.

В. БАЗАРОВ.

ЭКРАН ДЭЭРЭ—ШЭНЭ ФИЛЬМ

Ороной эгээл томо кинотеатрнууд болон Соёлой ордонгуудта үнгэргэгдэhэн «Европейская история» гэжэ уран hайханай фильмын бүхэсоюзна премьерэдэ 2 миллион хүн хабаадаба.

Москвагай кинематографистнуудай бүтээhэн орёо сюжедтэй энэ политическэ фильм мүнөө үеын гол темэдэ—эб найрамдалай түлөө, ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө түби дэлхэйн арадуудай ябуулдаг тэмсэлдэ зорюулагданхай. Фильмын үйлэ хэрэгүүдэй Баруун Европын нэгэ орондо болоошье hаань, экран дээрэхи бүхы үйлэ хэрэгүүд айхабтар шухала юм. Юуб гэбэл, Европодо американ ракетэнүүдые таараан тодхолгые, буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгые буруушаан тэмсэдэг түрүү үзэлтэй хүсэнүүдэй хүдэлөөн тухай эндэ хэлэгдэнэ бшуу.

Хамтын хэрэгтэ өөhэдынгөө хубитые оруулха, шэнэ дайн үүдхэхэ гэhэн баруунай зарим бүлэгөөрхидэй hэдэлгэнүүдые буруушаан тэмсэхэ гэhэн нэгэл эрмэлзэл политическэ ондо ондоо үзэлтэй хүнүүдые нэгэдүүлнэ гэжэ фильм харуулна. Иимэ хүнүүдэй нэгэниинь гэбэл, фильмын гол герой, үнэн сэхэ хүн мүн.

(ТАСС).

«БУРЯАД ҮНЭН»
газетэдэ дэшэнэнэй hүүлээр

«ХОНИДЫЕ ҮРЭЖҮҮЛГЭДЭ ХАРЮУСАЛГАТАЙГААР...»

Энэ жэлэй сентябриин 15-най номерто тунхаглагдаhан иимэ гаршагтай шүүмжэлхы удхатай статья соо хэлэгдэhэн баримтанууд зүб байба гэжэ КПСС-эй Хориин райкомой хүдөө ажахын таhагые даагша В. Галсанов газетын редакцида мэдээсээ.

Дурсагдагша статья дотор хэлэгдэhэн шалгалтын дүнгүүд Анаагай совхозой дирекцидэ зүбшэн хэлсэгдээ. Ахалагша хонишод М. Ц. Тыкшеева, Д. Д. Жамбалов гэгшэдэй даадаг отарануудтахи тураhан эхэ хонидто ногоон тэжээл нэмэжэ үгтэдэг болоо. Мүн эндэхи үбшэн, үлбэр бэетэй хүсануудынь hэлгэгдээ. Хүшэ тамираар hула хонидто талха тараанай зүйл эдюулэгдэнэ. Совхозой эхэ хонидой олохон hүрэгүүдэй хүшэ тамираар hула, доройтоhон ушар нэн түрүүлэн зундаа бэлшээриин үедэ хонишодой ажалые хинан шалгаагүй байhанhаа болоо. Энэ үедэ ветеринарна hэргылэмжын хүдэлмэри үргэнөөр эмхидхээгүй ахамад ветеринарна врач В. Б. Банаев шанга донгодолгодо хүртөө.

Шүүмжэлхы тус статья соо районой «Сельхозхимия» нэгэдэлэй түрүүлэгшэ В. Е. Салдруевай гэмээр Хүлэй, Дээдэ-Тайлсын, Хориин совхозуудай эхэ хонидой отарануудай дэргэдэхи искусственна аргаар хонидые үрэжүүлхэ пунктнуудта хусын үрэhэн асарагдаагүй гэжэ хэлэгдэhэн байгаа. В. Е. Салдруевай хайша хэрэгээр хандаhан ябадал КПСС-эй райкомдо зүбшэн хэлсэгдэжэ, саашадаа иимэ дутагдал абтагдаха ёhогүй гэжэ шангаар заагдаад, дурсагдагша совхозуудта хусын үрэhэн hуниндөө абаашагдаhан байха юм.

БУРЯАДАЙ ОПЕРО ТУХАЙ

Номой таг

Искусство шэнжэлдэг эрдэмэй кандидат, Зүүн Сибириин гүрэнэй соёлой институдай багша, Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша О. Куницынай «Буряадай оперо» гэжэ ном Улаан-Үдэдэ барлагдаба. Республикын ажабайдалда хүгжэмэй алибаа үзэгдэлые нарииаар анхардагаараа, буряад хүгжэмые гүнзэгыгөөр шэнжэлдэгээрээ энэ номой автор олондо мэдээжэ болонхой.

«Совет Буряад ороной хүгжэм», «Бау Ямпилов», «Буряадай АССР-эй композиторнууд» гэжэ номуудынь, элдэб согсолборинууд соо орохон, газетэ, журналнуудта толилогдоhон олон тоото статьянууд республикын уншагшадта мэдээжэ. Илангаяа хүгжэмөөр hонирходог мэргэжэлтэд тэрэниие унщадаг ааб даа.

Буряад хүгжэмэй эгээл томо жанр гэгдэдэг оперно зохёолнууд тухай шэнэ ном соонь тодорхойгоор хэлэгдэнхэй. Хронологическа гуримые баримталан гэхэ гү, али түрүүшын опероhоо эхилээд, удаа дараалуулан манай үдэр хүрэтэр хөөрөөгөө үргэлжэлүүлхэдэнь, Буряад орондо оперын бии бололгын ба хүгжэлтын түүхые нюдөөрөө хараhан мэтээр ажаглаха аргатай болонобди. Зохёол бүхэниие алишье талаhаань нарииаар шэнжэлжэ, нюур сахилтагүйгөөр шүүмжэлэн сэгнэжэ, алибаа оперын хэн нэгэнэй зохёохы ажалда ямар hуури эзэлдэгые автор элеэр харуулна.

Тодорхой авторай ямар нэгэн тушаа асуудалнуудые О. Куницын дэлгэрэнгыгээр шэнжэлнэ. Энэнь номой гол темэ болоно.

Буряадай оперно hургуулиин бии болоhон тухай мэдээжэ. Тэрээн тушаа дэлгэрэнгы хөөрэлдөө үүсхэхэдээ, оперно буряад hургуулиин зохёолнуудые олондо мэдээжэ болгохо гэhэн гол зорилго нүхэр Куницын урдаа табиhан байгаа гэжэ hанагдана. Буряад композиторнуудай зохёолнуудай хуули ёные, онсо шэнжые тоболлгожо, хүгжэмдэ дуратай хүнүүдэй, хүгжэмшэ мэргэжэлтэдэй анхаралые тэдээн тээшэ шэглүүлнэ.

Ондо ондоо зохёолнуудые ами аминдань шэнжэлээд, буряад оперын хүгжэлтын зам тухай тодорхон тобшолол номойнгоо түгэсхэлэй бүлэг соо оруулаа.

Энэ ном хадаа буряад оперые шэнжэлгэдэ горитой хүдэлмэриин хэгдэhые гэршэлбэ гээшэ.

В. ЛАЗАРЕВА.

ХИЛЫН саанаhаа
ТАСС · АПН

СОВЕТ ЭРДЭМ, ТЕХНИКЫН ЭЛИТЭ ЕХЭ ТУЙЛАЛТА

«Салют-7» — «Союз» гэжэ эрдэм-шэнжэлэлгын комплекс дээрэ совет космонавтнуудай эгээл үни удаан саг соо амжалтатайгаар ниидэhэн ушарынь совет эрдэм наукын элитэ ехэ шэнэ туйлалта болоно гэжэ гадаадын хэблэл, элдэб оронуудай элитэ мэдээжэ эрдэмтэд, ниитын ажал ябуулагшад тоолоно. Замбуулинай дайдые амгалан тайбан байдалда хэрэглэхэ талаар СССР-эй бэелүүлжэ байдаг программын эб найрамдалта шэнжэтэй байhаниинь, эдэ шэнжэлгэнүүдэй үрэ дүнгүүдые бүхы хүн түрэлтэнэй аша туhада таалхые Советүүдэй ороной, бусад аха дүү социалис оронуудай хүсэжэ байhаниинь олон тоото шэнжэлэл, тайлбаринууд cooho элеэр харагдана.

СОФИ. Космонавтнууд Леонид Кизим, Владимир Соловьев, Олег Атьков гэгшэдэй «Салют-7» — «Союз Т-11» гэжэ замбуулинай эрдэм-шэнжэлэлгын комплекс дээрэ ниидэлгээ амжалтатайгаар дүүргэhэн тухай БТА агентствын мэдээсэлые Болгариин бүхы газетэнүүд үргэнөөр толилбо. Совет замбуулинай программын үндэhөөр бэелүүлэгдэhэн али бүхы туршалга одо мүшэтэ огторгойе амгалан ёhоор шэнжэлхэ талаар найдамтай шэнэ алхам болодог юм гэжэ «Работническо дело» газетэ шэнжэлэл соогоо тэмдэглэнэ.

БУДАПЕШТ. Совет космонавтикын хүгжэлтэдэ үшөө нэгэ алдарта хуудаhан бэшэгдэбэ: замбуулинай дайдые шэнжэлэлгын түүхэдэ эгээл удаан саг соо үргэлжэлhэн ниидэлгэ дүүрэбэ гэжэ Венгриин «Непсабадшаг» газетэ бэшэнэ. Совет космонавтнуудай экспедици замбуулинай дайдые шэнжэлхэ хэрэгтэ олохон шэнэ амжалта асарhан байна. Космонавтнуудай хэhэн олон тоото научна шэнжэлгэнүүд арадай ажахыда айхабтар ехэ туhа хүргэхэ юм.

БЕРЛИН. «Салют-7» гэжэ замбуулинай станци дээрэ 237 сүүдхэ соо хүдэлhэн экипаж Газартаа амжалтатайгаар бусажа ерэбэ», «Космонавтнууд эгээл удаан ниидэлгээ дүүргэбэ» — гэhэн гаршагууд доро ГДР-эй «Нойес Дойчланд», «Берлинер цайтунг», «Юнге вельт» газетэнүүд материалнуудые толилhон байгаа. Замбуулинай бусад онгосонуудай экипажнуудые тэдэнэр хоёр дахин угтан абажа, үргэн ехэ туршалга, шэнжэлгэнүүдые хэбэ.

ПРАГА. Замбуулинай шэнэ шэнжэлэлгын амжалтатайгаар дүүрэhэн тухай мэдээсэлнүүдые Чехословакиин бүхы газетэнүүд түрүүшынгээ хуудаhануудта толилбо. Энэ ниидэлгын үедэ геофизическэ, биологическа, астрофизическэ, медицинскэ ба бусад үргэн ехэ туршалгануудай программа бэелүүлэгдээ.

ВАРШАВА. Космонавтнуудай ниидэлгэ бүхэн юртэмсэ дэлхэй тухай, замбуулинай дайдые амгалан тайбан байдалда хэрэглэхэ арга боломжонууд тухай шэнэ эрдэм мэдэсэ асардаг гээшэ гэжэ Польшын «Трибуна люду» газетэ бэшэнэ. Замбуулинай дайда соогуур хүнүүдэй ниидэлгэ улам олон үдэрэй боложо байhан ушар Газар шадарай замда саг үргэлжэ хүдэлхэ станцинуудые байгуулха арга олгохо байна.

БЕЛГРАД. Совет гурбан космонавт эгээл удаан саг соо ниидэлгээ амжалтатайгаар түгэсхэжэ, дэлхэйн рекорд тогтоогоод, программаар хараалагдаhан газартаа бууhан байна гэжэ Югославиин ТАНЮГ агентство мэдээсэнэ.

БУХАРЕСТ. Замбуулинай дайда соогуур ниидэлгын амжалтатайгаар дүүрэhэн тухай материалнуудые Румыниин газетэнүүд үргэнөөр толилно. Ниидэлгын үедэ космонавтнууд үргэн ехэ шэнжэлгэ хэhэн, замбуулин руу газаашаа зургаа дахин гаража, 22 часhаа үлүү саг соо хүдэлhэн байгаа.

ДАМАСК. Совет космонавтнуудай ниидэлгэ хадаа эрдэм наукын айхабтар ехэ амжалта болоно гэжэ Сириин олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүд сэгнэнэ. Тэдэнэй шэнжэлгэнүүд замбин түбиин нюусануудые тайлбарилгада оруулагдаhан шэнэ хубита болоно, тэдэ дэлхэйн эрдэм наукые баяжуулха байна гэжэ «Ас-Саура» газетэ бэшэнэ.

ДЕЛИ. Газар шадарай замда совет экипажай хэhэн хүдэлмэри замбуулинай дайдые шэнжэлэлгын түүхэдэ шэнэ хуудаhа нээбэ, интернациональна экипажнуудтай замбуулинай станцинуудай Газарые тойрон дабшалгын үедэ ехэ хүдэлмэри хэхэ арга олгобо гэжэ «Пэтриот» газетэ бэшэнэ.

ВАШИНГТОН. Совет космонавтнуудай эгээл удаан саг соо ниидэхэдээ хэhэн хүдэлмэринь эрдэм ухаанай ба түүхын айхабтар ехэ удха шанартай байна гэжэ американ мэдээжэ публицист, замбуулинай дайдые шэнжэлэгшэ Джейм Оберг ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ. Экипаж айхабтар ехэ эрэлхэг зориг, шэн габьяа харуулаа. Тэдэнэй ниидэлгэ эрдэм ухаанда асари ехэ туhа хүргэхэ байна. Газар шадарай замда хэгдэhэн шэнжэлгэнүүд, туршалганууд СССР-эй ба бусад оронуудай эрдэмтэдэй ухаан бодолые баяжуулхада туhалха байhаниинь арсашагүй.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

МОНГОЛОЙ ЭКОНОМИКЫН ЭГЭЭЛ ҮНИНЭЙ hАЛБАРИИН ОЙН БАЯР

УЛААН-БААТАР. Монголой ой модоной ба модо болбосоруулгын промышленностиин байгуулагдаhаар 60 жэлэй ой тэмдэглэгдэжэ байнхай. Национальна экономикын эгээл үнинэй hалбариин түүхэ тухай, энэ талаар Монгол ороной бусад гүрэнүүдтэй бэелүүлдэг харилсаа холбоон тухаи хөөрэhэн выставкэ эндэ нээгдэнхэй. Республикын байгаалиин баялигуудтай, уласхоорондын түлөөлгэтэ олохон выставкэнүүдэй алтан медальнуудта хүртэhэн ангуушадай онсо шухаг олзонуудтай экспозициин тусхай бүлэг танилсуулна.

МНРП-гэй болон Монголой правительствын бэелүүлдэг үргэн ехэ хэмжээнүүдэй ашаар ой модоной ба модо болбосоруулгын промышленность мүнөөнэй, республикын арадай ажахын хурдан түргэнөөр хүгжэжэ байгаа hалбари болонхой, гэжэ МНР-эй ой модоной ажахын ба модо болбосоруулгын промышленностиин министр Дамдингийн Цэдэн хэлэнэ. Мүнөө үедэ МНР-эй промышленна продукциин хэмжээнэй 10 гаран процентнь тус hалбарида хүртэдэг байна.

Советскэ Союзтай, социалис хани харилсаата бусад оронуудтай Монголой нягта харилсаа холбоотой байhаниинь hалбариин материально-техническэ баазые хэлбэришэгүйгөөр бэхижүүлхэ шухала эрхэ нүхэсэл болодог. Тэдэнэй туhаламжаар МНР-тэ модо болбосоруулгын хэдэн томо комбинат, тусхай шэглэлтэй бусад ажахынууд байгуулагданхай.

Монголой ой модые арьбадхаха, бодомжотой зүбөөр хэрэглэхэ асуудалнуудта hалбариин хүдэлмэрилэгшэд ехэ анхарал хандуулдаг. Энэ зорилгоор республика дотор ой модоной питомнигууд болон научна лабораторинууд эмхидхэгдэнхэй. Гансал hүүлэй жэлнүүдтэ модо hуулгаха хүдэлмэриин хэмжээн арба дахин ургаhан байна.

ТЕАТРАЙ ЗУУН ЖЭЛЭЙ ОЙ

БУДАПЕШТ. Национальна хүгжэмтэ соёл культурын томо түб — Венгриин гүрэнэй оперно театр 100 жэлэйнгээ ойе тэмдэглэбэ.

Ойн баярай урда тээ театрые hэльбэн шэнэлхэ талаар ехэ хүдэлмэри дүрбэн жэлэй туршада үргэлжэлhэн байна. Венгриин 140 гаран барилгын эмхи, эрдэм шэнжэлэлгын институт, проектнэ бюро энэ хүдэлмэридэ хабаадалсаа. Шэнэ сезондо П. И. Чайковскиин «Евгений Онегин» гэжэ оперо шэнэ зүжэгүүдэй тоодо табигдаха юм. Совет оперно сценын уран бэлигтэн тэрэниие табилгада хабаадалсаха зэргэтэй.

ТУСХАЙ ВАГОНУУД БҮТЭЭГДЭНЭ

БЕРЛИН. Низки гэжэ hуурин тосхоной машина бүтээлгын предприятида хүрин нүүрhэ зөөхэдэ хэрэглэгдэхэ тусхай вагонууд олоор бүтээгдэжэ эхилэнхэй. Республикын нүүрhэнэй уурхайнуудта түрүүшын иимэ вагонууд амжалтатайгаар хэрэглэгдэнэ.

Энээнэй урда тээ машина бүтээгшэд хоёр hара соо иимэ нэгэ вагон хабсаргадаг байгаа hаа, мүнөө 40 үдэртэ бэлэн болгоно. Тэрээнhээ гадна тэдэнэр үйлэдбэриин гаргашануудые 6 процент доошолуулhан байна. 1950 онhоо хойшо предприяти дээрэ 100 гаран янзын товарна состав зохёожо бүтээгдээ юм. 20 гаран оронуудай, тэрэ тоодо Советскэ Союзай түмэр замуудта эдэ вагонууд ашаглагдадаг.

4,5 МЯНГАН ДУРАДХАЛ ОРУУЛАГДАА

УЛААН-БААТАР. Улаан-Баатарай түмэр зам дээрэ (УБЖД) үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ ухаалан зохёогшод ба уралан нарижуулагшад горитои хубитаяа оруулна. Шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй дурадхаhан техническэ шэнэ зүйлнүүдые хэрэглэhэнэй ашаар мүнөө жэлэи эхинhээ хойшо 100 мянганhаа дээдэ тугрик алмагдаhан байна. Хүндэ хүшэр ажал оньhожоруулха, элшэ хүсэ ба түлишэ алмаха, поезднуудые ашаглалгые hайжаруулха мэтын шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ ухаалан зохёогшод ба уралан нарижуулагшад гол анхаралаа хандуулдаг. Партийна ба профсоюзай эмхинүүдтэй хамта харгын захиргаанай хэhэн ехэ хүдэлмэриин ашаар уралан нарижуулагшадай хүдэлөөн үргэнөөр дэлгэрнэ. Түмэр замай дэргэдэ техническэ бүтээлнүүдэй саг үргэлжэ хүдэлдэг выставкэ нээгдэнхэй, научно-техническэ мэдээсэлэй түб байгуулагданхай. Тусхай номуудай ба журналнуудай баян библиотекэ бии юм.

Арадай Монголдо ажалшадай техническэ зохёол бүтээлнүүд бүри үргэн ехэ боложо байнхай. Республикын олохон предприятинуудта ниитын конструкторска бюро ба зохёохы ажалтанай бригаданууд байгуулагданхай. Гансал hүүлэй хоёр жэлдэ 4,5 мянганhаа дээшэ уралан нарижуулгын дурадхал оруулагдажа, олонхинь үйлэдбэридэ амжалтатайгаар нэбтэрүүлэгдэhэн байгаа.

(ТАСС).

35 ЖЭЛЭЙНГЭЭ ОЙЕ ТЭМДЭГЛЭБЭ

ВАРШАВА. Польшын гадаадын худалдаа наймаанай «Метальэкспорт» гэжэ нэгэдэл байгуулагдаhаар 35 жэлэйнгээ ойе тэмдэглэбэ. Социалис оронуудта станогуудые эльгээхэ талаар тэрэ ехэ хэлсээнүүдые баталанхай. Тобшолон хэлэбэл, дүн хамта 10 миллиардhаа дээшэ злотын станогууд, электромагнитна муфтанууд Советскэ Союз эльгээгдэхэ юм. Болгариин, ГДР-эй ба Чехословакиин гадаадын худалдаа наймаанай олохон предприятинуудтай ехэ хэлсээнүүд баталагданхай.

«Метальэкспорт» польско станогуудые гадаадын дэлгүүртэ олоор эльгээдэг. ...процентнь Советскэ Союзда хүртэдэг.

1979 ондо гар табигдаhан 1990 он болотор үйлэдбэриие тусхай шэглэлээр хамжаалха программа хоёр ороной хоорондохи худалдаа наймаанай-экономическа харилсаа холбоое хүгжөөхэ шэнэ шата нээhэн байна. Тэрэнэй үндэhөөр экономикын олохон талануудаар хоёр талын харилсаата ябуулга тухай 150 шахуу хэлсээн баталагданхай.

Арадай ажахын түсэбүүдые саашадань таарууга ар бэелүүлгэ, 200 он болотор эрдэм, техникые хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдые тааралдуулга хадаа аха дүү хоёр ороной, социалис хани харилсаата бүхы оронуудай арадай ажахын ашаг үрые дээшэлүүлхэ найдамтай үндэhэ hуури болоно.

ХҮГЖЭЖЭ БАЙГАА ОРОНУУДАЙ УРЯА

НЬЮ-ЙОРК. Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоожо, эндэhээ гараhан мүнгэ зөөриие экономическа хүгжэлтэдэ зорюулха гэhэн уряатайгаар хүгжэжэ байгаа оронууд Нэгэдэмэл Нацинуудай Организацида хандаба. «77-ной бүлэгэй» ООН-ой штаб-байшан соо болоhон жэл бүриин уулзалга дээрэ hанашаагдаhан деклараци дотор буу зэбсэгүүдые хураалгын, эб найрамдалай ба хүгжэлтэ дэбжэлтын асуудалнууд нягта холбоотой байна гэжэ тэмдэглэгдээ.

Шэнэ, бүри үнэн зүб уласхоорондын экономическа гурим тогтоохо талаар шэглүүлэгдэhэн хүсэлэл оролдолгонуудаа үргэлжэлүүлхээр бэлэн байhан тухайгаа хүгжэжэ байгаа оронууд энэ декларации дотороо мэдүүлнэ. Иимэ гурим тогтоохо үргэн ехэ хөөрэлдөөнүүдые эхилхэ дурагүй, промышленна талаараа хүгжэнги баруунай гүрэнүүдэй дай жүрөөдэhэн хараа шэглэлые эрид буруушаажа байhанаа мэдүүлнэ.

Колониализмые, шэнэ түхэлэй колониализмые, расизмые усадхаха, бэеэ даahан байдалтай оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсалгые, эзэрхэг зонхилолгые, хашалта харшалалтые зайсуулха талаар шэглүүлэгдэhэн хэмжээнүүдые уласхоорондын эмхи абаха зэргэтэй гэжэ хүгжэжэ байгаа оронууд тоолоно. Эдэ ябуулганууд хүгжэжэ байгаа оронуудай экономикые дулдыдангүй бэшэ байдалтай болгохо арга олгохо юм.

СОВЕТ-АМЕРИКАН КОМИССИИН СЕССИ

ЖЕНЕВЭ. Ракетэhээ хамгаалалта хэхэ түхеэрэлгэнүүдые хизаарлаха тухай договорой, 1972 оной майн 26-да СССР-эй ба США-гай хоорондо баталагдаhан стратегическэ доботолхы буу зэбсэгүүдые хизаарлаха талаар зарим хэмжээнүүд тухай сагзуурын хэлсээнэй, мүн 1971 оной сентябриин 30-да хоёр ороной хоорондо баталагдаhан ядерна дайнай hүжэрэлгын аюулые hулаpуулха хэмжээнүүд тухай хэлсээнэй зорилгонуудые, дүримүүдые бэелүүлгэдэ туhалхын тула байгуулагдаhан совет-американ саг зуурын зүбшэлэлгын комиссиин ээлжээтэ сесси эндэ нээгдэбэ.

СОЁЛОЙ ҺОНИН

ЛАТИИН АМЕРИКЫН ГРАФИКЫН ВЫСТАВКЭ

Ц. Сампиловай нэрэмжэтэ уран зурагай музейн залнууд соо нүүдэл «Латиин Америкын мүнөө үеын графика» гэһэн выставкэ мүнөөдэр нээгдэхэнь. Москвадахи Хани барисаанай байшангай талаар Мексикын, Кубын, Бразилиин графигуудай бүтээлнүүд выставкэдэ дэлгээгдэбэ. Тэрээн тухай тодорхойгоор хөөрэжэ үгэхыень музейн научна хүдэлмэрилэгшэ Т. Е. Алексеевада манай корреспондент хандаһан байна.

— Нэн түрүүн, Латиин Америкын уран зурагай хүгжэлтэ дээрэ тогтожо, Куба, Мексикэ болон Бразилиин графика тухай хөөрэжэ үгыт!

— Музейн залнууд соо дэлгээгдэһэн Латиин Америкын графигуудай бүтээлнүүд Новосибирскын уран зурааша Н. Пензинэй хубиин суглуулбариһаа абтанхай гэжэ нэн түрүүн тэмдэглэлтэй. Эдэ бүтээлнүүд ороноймнай олохон хото городуудта амжалтатайгаар харуулагдаһан байна. Социальна тодо хурса шэглэлтэй аад, мэргэжэһэн түгэс арга дүрөөр бүтээгдэһэнһээ уламжалан олондо һайшаагдаһаниинь гайхалгүйл. Ушарынь юуб гэхэдэ, Латиин Америкын оронуудай искусство хадаа политическэ ба экономическа хүгжэлтэтэй нягта холбоотой ха юм. Эдэ оронуудай ажабайдал социальна талаараа элдэбын үнгэ будагуудһаа бүридэһэн гэхээр. Тодорхойлбол, оронойнгоо эрхэ сүлөөгэй харгыгаар саашадаа хүгжэхын тула политическэ, экономическа болон үзэл сурталай талаар орёо хүндэ тэмсэлдэ бүхы эрмэлзэл зоригоо арад зониинь харуулна. Тиимэһээ өөһэдынгөө зохёохы ажалай арад зонтой нягта холбоотой байхын, дарлагдаһан хүн зондо искусствын онол аргаар туһалхын, тэдэнэй ангиин болон үзэл бодолой һэргэн һэрихын тулада түрүү үзэлтэй уран зураашад нэгэдэжэ, өөһэдынгөө эстетическэ ба политическэ хараа шугамуудые баталаад, реалис һургуулиин арга онол дайшалхы гол зэбсэг болгожо абаһан байна. Мүнөө оронойнгоо политическэ ажабайдалда тэдэнэр эдэбхи ехэтэйгээр хабаадана. Тэдэнэр арадай искусствын ёһо заншалнуудһаа үндэһэлэн уран зурагуудые бүтээнэ. Латиин Америкэдэ гравюра болон монументальна уран зураг эртэ урдын түүхэтэй. Үшөө майя, ацтек, инкнүүдэй ажаһууһан үе сагһаа мүнөөнэй монументальна уран зураг эхи абана. Латиин Америкын бусад арадуудай пиктографическа бэшэгһээ мүнөөнэй графика үндэһэлнэ.

МАНАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

— Мексикэ, Куба ба Бразили оронуудта графика ямараар хүгжэһэн байнаб! Ямар бэлигтэй графигуудай бүтээлнүүд выставкэдэ дэлгээгдээб!

— Зураглалгын арга шадабариин талаар Мексикын графическа бүтээлнүүд эрхим һайн удха шанартай байжа, дэлхэй дээрэ үргэнөөр суурханхай. 1910—1917 онуудта болоһон революци түрүү графикын хүгжэлтэдэ ехэ түлхисэ үгэһэн байха юм. Харин 1937 ондо, суута график Леопольдо Мендесэй эдэбхи үүсхэлээр эмхидхэгдэһэн Арадай графикын мастерской Мексикын графическа зурагай хүгжэлтэдэ сэгнэшэгүй ехэ үүргэ дүүргэээ...

— Леопольдо Мендес болон бусад графигууд тухай хөөрэжэ үгыт!

— Мексикын графикын эрхим һайн шэнжэ шанарнуудые: демократизм, социальна тодо хурса шэглэл, политическэ эдэбхи болон уран һайханай хэлэнэй зүрхэ, сэдьхэл хүлгүүлмэ үнгэ будагуудые зохёохы ажалдаа онсо мэргэнээр хэрэглэжэ шадаһан Леопольдо Мендес оронойнгоо бусад зураашадай хүгжэлтэдэ нүлөө үзүүлһэн байха юм. Социальна талаараа гүнзэгы удха шанартай зурагуудынь монументальна һүлдэ тэмдэгүүд гээшэ. Энэ талаар «Хэһээлтэ» гэһэн зурагынь графигай зохёохы нюур шарайе элишэлнэ. Тиихэдэ «Тэмсэл», «Арад зон харюусана», бусад зурагуудай образуудые ниитэ удхын, гүн бодолой нугалбариин талаар һайнаар харуулһан Альберто Бельтран, Мексикын графикые зүришэлдөөтэ-драматическа талаар хүгжөөлсэһэн Альфредо Сельсе гэгшэдые тэмдэглэхээр. Харин тэдэнэй дундаһаа XIX—XX зуун жэлнүүдэй уулзахын үе сагта ажаһууһан бэлигтэй бэрхэ график Хосе Гваделупе Посадые онсо тэмдэглэлтэй. Арадай уран зурагай ёһо заншалнуудые түгэсөөр халан абаһан тэрэнэй бүтээлнүүд революционно үзэл, арадай тэмсэлые магтан дуулана, арад зониие тэмсэлдэ уряална. Тиихэдэ тэрэ «Калавера» (хохимой) гэһэн шэнэ жанр зохёоһон габьятай. Энэ жанрнь арадай аман зохёолой домог, түүхын аялгада үндэһэлнэ.

— Бразили, Кубын уран зураашадай графическа бүтээлнүүд тухай хөөрыт!

— Уран зурагай реалис һургуулиин онол аргые шэлэжэ абаһан Мексикын түрүү үзэлтэй уран зураашадай холбооной түхэлөөр 1950 ондо Порто-Алегри хотодо «Гравюрын нүхэдэй клуб» Бразилида байгуулагдаһан түүхэтэй. Бэлигтэй уран зураашад Д. Гонсалвис, В. Прад, Г. Бьянетти болон бусадай оролдолгоор Бразилиин графика гадаадын мүнөө үеын искусствада өөрын һуури байра оложо, бүтээлнүүдээрээ дэлхэйн арадуудта мэдээжэ болонхой. 1959 ондо Кубын арадай революци уран зурагай хүгжэлтэдэ үргэн ехэ харгы гаргаһан байна. Илангаяа политическэ плакат, революционно графика түргөөр хүгжөө. К. Гонсалесай графика шэнжэ шанараараа юрын зурагһаа һүлдэ хүрэтэр, мүн лэ плакат хүрэтэр ургана. Кубын эрхим графигууд А. Арментерос, А. Поссе, Х. Риголь болон бусад энэ выставкэдэ һонирхолтой бүтээлнүүдээрээ олоной анхарал татаха байха гэжэ найдагдана.

Б. ДАМБАРИНЧИНОВ
энэ хөөрэлдөө хэбэ.

„ЗАХА ГАЗАРТАХИ УУЛЗАЛГА"

А. Вампиловай «Ууган хүбүүн» гэһэн комедиин удхаар найруулагдан табигдаһан «Заха газартахи уулзалга» гэһэн зүжэгөөр Томскһоо ерэһэн айлшаднай гастролёо Улаан-Үдэдэ дүүргэбэ. Гастролиин һүүлшын үдэшэ буряад драмын академическэ театрай харалгын зал соо одоо хартаабхын мухариха газар үгы байгаа гэхэдэ болохо. Зал соо имагтал һургуулиин ба ГПТУ-гай һурагшад бэшэ, мүн ехэшүүл, эхэ, эсэгэнэр, багшанар, олониитын түлөөлэгшэд суглараа.

Томскын эдир харагшадай театрай директор Л. Е. Еремеева, ахамад режиссёр С. С. Догадкин, Томскын областной Соведэй гүйсэдкомой соёлой управлениин начальнигай орлогшо О. В. Иволгин, Буряадай АССР-эй соёлой министрэй орлогшо Ю. Ж. Батуев, Х. Н. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын академическэ театрай директор Ц. А. Балбаров гэгшэд зүжэгэй эхилхын урда тээ сценэ дээрэ гаража ерээ. Нүхэр Ю. Ж. Батуев үгэ хэлэжэ, республикымнай ниислэл хотодо амжалта ехэтэйгээр гастролёо үнгэргэн, эдир үетэниие, ехэшүүлые соёлой талаар тон һайнаар хангаһанайнь түлөө баяр хүргөөд, КПСС-эй горкомой, арадай депутадуудай Улаан-Үдын горсоведэй гүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамотые Томскын эдир харагшадай театрай хүтэлбэрилэгшэдтэ барюулба. КПСС-эй Буряадай обкомой, республикын Соёлой министерствын ба ВЛКСМ-эй обкомой Хүндэлэлэй грамотануудаар театрай олон хүдэлмэрилэгшэд, артистнууд шагнагдаа.

Удаань зүжэг эхилжэ, сценэ дээрэ хүлгэһэн үйлэ хэрэгүүд хоёр часһаа үлүү саг соо олоной анхаралые сурангадал татажархёод байгаа. Бусыгин (артист Вл. Фридман), Сильва (артист Г. Поляков), Сарафанов (артист А. Пермяков), Васенька (артист В. Волокут), Кудимов (артист С. Хрупин), Нина (артистка М. Фадеева), Макарская (артист Л. Дайнека), хани хоёр басагад (артистканууд Г. Кук ба С. Малыгина), хүршэ (артист Я. Михайлов) гэгшэдэй харилсаан хүн бүхэнэй сэдьхэлэй утаһые дайраа.

Театрай ахамад режиссёр С. Догадкин энэ зүжэгые найруулан табижа, уран зурааша Д. Буланова тон зохидоор, үнэншэмэ тодоор шэмэглэн гоёогоо.

Зүжэгэй дүүрэхэдэ, хүн зон халуунаар үни удаан альга ташалган, «Һайхан! Һайхан!» гэһэн үгэнүүдые хашхаралдаан болоо, харагшадай зүгһөө артистнуудта баглаа сэсэгүүд барюулагдаа.

Ц. ДОНДОГОЙ.

МЕХАНИЗАТОРНУУДТА АЙЛШААР

Районой ажахынуудта таряа хуряалгын халуун хаһа түлэг дундаа ябажа байна. Намарай нарата үдэрэй час, минута бүхэниие таряашад эдэбхитэйгээр, үндэр бүтээсэтэйгээр ашаглан хэрэглэхын түлөө тэмсэнэд. Унаһан малгайгаа абаха сүлөөгүйгөөр ажаллан ябагшадые соёлой хүдэлмэрилэгшэд һайнаар хангана. Тээ мэндэ районой соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэд Анаагай совхозой отделенинүүдээр концерт харуулба. Буряад, ород мүнөө сагай дуунууд, хатар нааданууд, шог ёгтын шүлэгүүд, сценкэнүүд концертын программада оруулагдаһан байгаа.

Районой соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэ Сэсэг Бабуева нэрьемэ альга ташалган доро мүнөөнэй буряад дуунуудые гүйсэдхэжэ, олоной магтаалда хүртэбэ.

Гадна Үдын соёлой комплексын Баруун-Хасууртайн хүдөөгэй соёлой байшангай хүдэлмэрилэгшэд түрэл совхозойнгоо нэгэдэхи отделениин механизаторнуудай байшанда, үдын үеэр ерэжэ, зохидхон концерт харуулһан байха юм.

Г. БАДМАЕВ.

ХАРГЫН ДҮРИМДЭ ҺУРГ

Байгша оной найман һарын туршада республика доторнай болоһон харгын гэнэ усалнуудай тоодо үхибүүдэй гэмтэлгэ илангаяа олоор дайралдаа. Жэшээлхэдэ, 115 үхибүүн автомобиль, машинада дайруулһан байна. Эгээл тиимэһээ хүүгэдэй харгын гэнэ усалда оролгые һэргылхэ хэмжээнүүд үшөөл гүйсэд абтанагүй, энэмнай хадаа саг зуурын асуудал бэшэ, харин республикын гүрэнэй автоинспекциин, арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй, түрэлхидэй үдэр бүриин оролдолго, ойлгуулалжын дүн болохо ёһотой гэжэ тобшолоё.

Үйлсэ, гудамжануудта бэеэ наринаар абажа ябахыень үхибүүдые бүри багаһаань, хүүгэдэй ясли, саадуудта ябаха хаһаһаань һургаха хэрэгтэй. Үйлсэдэхи байдалые ойлгохоор, ямар нэгэн хубилалта болоо һаань, обёорхоор багашуулые һургаха шухала. Мүнөө үедэ һургуулиин наһа гүйсөөдүй үхибүүдэй ябадаг ясли, саадуудта харгын гэнэ усал һэргылэлгын хүдэлмэриин тобшо тэды дүй дүршэл согсологдонхой. Методическа болон харуулан ойлгуулгын зүйлнүүдые, үнгэтэ плакадуудые, светофорой модельнүүдые хэрэглэн, хүмүүжүүлэгшэд ойгосотойгоор, үнэншэмэ зохидоор үхибүүдтэй хэшээлнүүдые үнгэргэхые оролдоно. Жэшээлхэдэ, «Нарахан», «Алтан түлхюур», «Ургы», «Барилгашан» гэһэн ба хүүгэдэй бусадшье саадуудта харгын дүрим сахилгаар һайндэрнүүд эмхидхэгдэдэг болонхой. Зарим хүүгэдэй саадуудта түрэлхидэй хабаадалгатай хөөрэлдөөнүүд һонирхолтойгоор үнгэрнэ.

Гэбэшье эдэ һайн талануудай дурдагдаашье һаа, дутуу дунданууд бии. Ушарынь гэхэдэ, республикымнай хүүгэдэй нэгэшье саадта юрын авто-талмайнууд үгы. Хэрбээ иимэ зүйлэй бии һаань, үхибүүд үйлсээр ябажа һуралгые сэдьхэлдээ һайнаар хадууже абаха һэн. Хүүгэдэй ясли, саадуудые шефтээ абаһан предприятинууд энэ талаар туһаламжа үзүүлнэгүй. Бишыхан ябагашуулда хэрэгтэй зүйлнүүдые хэхээр лэ һэн аабза.

Мүнөө үедэ хүүгэдэй харгын гэнэ усалда оролгые һэргылхээр хүдэлмэри һэргээгдэнхэй. Тиимэһээ республикын Дотоодын хэрэгүүдэй министерство болон Гэгээрэлэй министерство байгша оной августа һараһаа декабрь хүрэтэр «Ногоон галхан» гэһэн конкурс хүүгэдэй саадуудта үнгэргэхөөр тогтоол баталан абаба. Һуралсалай, харуулан ойлгуулгын зүйлнүүдые болон наадануудые худалдан абаха, авто-талмайнуудые, харгын уулзуурнуудые, тойруу харгынуудые бэлдэхэ зорилгонууд нэн түрүүн хараалагдаа һэн. Хүүгэдэй һонирхол бадараахын тула уран зурагай выставкэнүүдтэ экскурсинуудта тэдэниие хабаадуулха шухала. «Ногоон галханай» гол зорилго гэхэдэ, гансал хүүгэдэй эрхим саадые элирүүлгэ бэшэ харин харгын дүрим сахилгада үхибүүдые һургахаар шэнэ, түрүү аргануудые хэрэглэлгэ, дүй дүршэл согсололго мүн болоно.

Юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудта һурагшадые харгын дүримдэ һургалга гол түлэб һайнаар табигданхай. Түсхай булангууд, харгын аюулгүе сахилгын кабинедүүд байгуулагданхай. Багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлдэг институдай түлөөлэгшэд багшанарта энэ темээр лекцинүүдые уншадаг. Гэбэшье һургуулинуудта шалгалтын хэгдэхэдэ, хүүгэдэй харгын гэнэ усалда оролгые бодотоор һэргылгэ үшөөл һулаар ябуулагдана гэжэ элирээ һэн. Жэшээлхэдэ, Оронгын (директорынь В. Х. Лощинов), Хэжэнгын (директорынь Д. Г. Баяртуев), Еланай (директорынь И. Ф. Истомин) һургуулинуудта энэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагданагүй. Зарим тээ, онсолбол, Хэрэнэй дунда, Шэнэ-Горхоной, Загарайн һургуулинуудта анхан үгтэһэн программын ёһоор хэшээл ябуулагданагүй, үе-үе болоод лэ тудалдаһан лэ сагтаа хэшээлнүүдые үнгэргэнэ. Гэхэтэй хамта, Кабанскын районой Сэлэнгын, Улаан-Үдын 11-дэхи, 7-дохи, 22-дохи, 20-дохи дунда һургуулинуудта болоһон хэшээлнүүд классна журналнууд соо тэмдэглэгдээгүй, сэгнэлтэнүүд табигдаагүй байха юм. Гараһан темээрнь һурагшадта асуудал табихада, зариман огто харюу үгэжэ шаданагүй.

Пионернүүдэй байшангуудта, һургуулинуудта харгын эдир инспекторнүүдэй хүдэлөөн үргэн дэлисэ абанагүй. Ямар нэгэн хэмжээ ябуулга үнгэргэхэ тухай юрын тогтоолоор хизаарлаха саг али олон ушарна. Байгша оной август һарада болоһон харгын эдир инспекторнүүдэй республиканска III слёдые абаад харахада, ВЛКСМ-эй обкомой һургуулиин залуушуулай таһаг, облпрофсоведэй соёл гэгээрэлэй таһагайхид энэ хэмжээ ябуулгада огто хабаадаагүй. Районуудһаа ерэһэн оройдоол 9 отряд слёдто хабаадаа. Хотын Октябрьска районой 19-дэхи һургуулиин команда Улаан-Үдын бүхы һургуулинуудые түлөөлөө, тиихэдэ Железнодорожно, Советскэ районуудай отрядууд слёдто бүридхэгдэн бэлдэгдээгүй байгаа гэжэ элирээ. Халагламаар иимэ баримтануудай ушарбашье, слёт үндэр хэмжээндэ үнгэрөө гээд тэмдэглэлтэй. Кабанскын, Бэшүүрэй, Түнхэнэй районуудай командануудай эмхидхэл һайнтайгаар бүхы 9 даабари дүүргээ, туршалгануудые дабажа гараа. Бусадшье хэб
рядууд слёдтэ
шадабари харуулэ
инспекторнүүдэй
һайхан, нэгэ янзы
бэлдэһэнниинь. след
ша бүхэндэ анхара
һаниинь һургуулин
рилэгшэдэи зүгһөө
шэ. Мүрысөөнүүдэй
гаргагдажа, илаһа
дипломуудаар, үнэ
дээр шагнагдаа һэ

Слёт гансал мүр
түгэсөө бэшэ, харин
зооцирк, этнограф
зей һонирхон ха
кольна театрай зо
ябуулгатай танилс
ГАИ-гай ахалагша
милициин ахалагша
С. Н. Мухин һонир
рэлдөө хээ. Улаан
тябрьска районой
дэй байшангай
торнууд «Степа аб
шаар» гэһэн зүжэ
руулаа. Энэ байшан
шаалтай үгэнүүдые
Эндэ харгын эдир
нүүдэй, командирну
сал пионервожатай
нарнууд түсэбэй ёс
гэгдэжэ байдаг. «Те
соёлой байшанда
«Светофор» гэһэн ки
хидхэгдэнхэй. Эндэ
суудай һурагшад яб
гын дүрим тухай, «
дэгүүд», «Үйлсэ, тр
юун бэ?» гэһэн
богоо һэн. Эндэхи
тэлбэрилэгшэ Н. В.
ва, Пионернүүдэй
директор Г. И. Плу
хүдэлмэриие эд
тула ехэ оролдолго
юм. Иимэ отрядуу
газарнуудта байгуу
ла.

Харгыгаар ябаха
гэдтэ тайлбарилан
бусад олон аргаар
на. Газетэнүүдэй ху
та толилогдоно,
гоор дамжуулгануу
гэлжэ эмхидхэгдэн
фор», «Гурбан шэди
һэн телерадио-дам
заншалта болонхой
инспекциин даабар
гикын кукольна теат
жэг бэлдэжэ харуу
гыда, үйлсэдэ бэе
абажа ябаха тухай
тэ ойлгуулхын тула
С. Горбова, Н. Им
Ишенин, Н. Шех, В
гэгшэд рольнуудаа
бэрхээр наадаһан

Үхибүүдэй харгыда
та наринаар абажа
лаар абтадаг хэмжээ
рим тэдынь дурда
хүдэлмэреэ саашада
руулхын тула үхиб
нирхол нэн түрүүн
харгын дүрим хаза
тай тэмсэлдэ өөһэд
дуулха шухала.

Л. МОДО
республикын
автоинс
инсп

СЭСЭГҮҮД «ХӨӨРЭБЭ»

Буряадаймнай шэмэрүүн хүйтэн уларилтай хойто райондо сэсэгүүдэй һайндэр эгээл түрүүшынхеэ үнгэргэгдэбэ. Энэ хэмжээ ябуулга Байгаали хамгаалгын бүхэроссин бүлгэмэй 60 жэлэй ойдо зорюулагдаа. Арадай депутадуудай поселково Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ А. Г. Белалов, байгаали хамгаалгын бүлгэмэй гэшүүн В. Г. Иванова гэгшэд сугларагшадые амаршалжа, выставкэ нээбэ.

Гэрэйнгээ газаа саад ургуулагша С. Г. Шатухина хүйтэн уларилтай газарта розо ургуулха дүршэл тухай хөөрэжэ үгэбэ.

Эб найрамдал тухай бодол выставкын гол темэ байгаа. Жэшээлхэдэ, Е. Г. Каримова «Дэлхэйн үхибүүдтэ», «Дэлхэйдэ—амгалан байдал», «Һаруул хүсэлнүүд» гэһэн удхатай композици сэсэгүүдһээ бүридхөө. Е. Г. Каримова, З. П. Ястребова, Г. Г. Дампилсэва, Н. Г. Пыжикова, Л. А. Супрун—эдэл даа сэсэг ургуулха дуратайшуул.

Тус выставкэдэ үхибүүдэй хабаадаһаниинь һайшаалтай. Эдирхэн Юлия Шишкина «Нарата дэлхэйдэ», Женя Канаева «Газарай мүшэдүүд», Динара Белова, аха дүү Максимовууд «Энэ дэлхэй хэды һайхан бэ, харыш» гэһэн бүтээлнүүдээрээ сугларагшадые баясуулаа. Багдаринай геологическа экспедициин мэдэлэй хүүгэдэй «Белочка» саадайхид «Ородой поли», «Дэлхэйн үхибүүд ханилна» гэһэн бодолнуудаа үнгэтэ һайхан сэсэгүүдээр элирхэйлээ.

В. ИВАНОВА
Баунтын район.

НАМАРАЙ ХЭШЭГ

Сэлэнгын 1-дэхи дунда һургуулида сэсэгүүдэй выставкэ, мүн гэрэйнгээ газаа ургуулһан үзэмжэтэ ургамалые худалдалга эмхидхэгдэбэ. «Намарай хэшэг» гэһэн уряа доро үнгэргэгдэһэн ургасын энэ һайндэртэ бүхы классуудай һурагшад хабаадалсаа.

Сэсэгүүдһээ бүридхэһэн бүтээлнүүдтэ һурагшад өөһэдөө нэрэнүүдые үгөө. Жэшээлхэдэ, улаахан георгина сэсэгүүдһээ «Мүнхэ галай дэргэдэ», үгышье һаа олон үнгын сэсэгүүдые тааруулан бүридхэһэн «Олон ондоо яһатанай үхибүүд нэгэ хүсэлөөр ажаһуунабди» гэһэн композици хэды һайхам! Шэмэглэлэйнгээшье, нэрэнүүдэйнгээшье талаар тааруу байгаал.

Гэхэһээ гадна элдэб овощ, бахчева культуранууд выставкэдэ табигдаа. Онсолбол, дыни, арбуз, үгэрсэ, хартаабха, помидор, морхооб гэхэ мэтэнүүдээр шадамар бэрхээр хэгдэһэн бүтээл харахада, зариманиинь гайхал түрүүлхээршье, нүгөөдүүлынь энеэдэһэ хүргэхөөршье. «Синьор помидор», «Автобус», «Хуби заяагаа нэгэдхэһэн хоёр», «Шүдхэрнүүд» гэһэн композицинууд илангаяа һайн гэжэ сэгнэгдэ. 10-дахи классай һурагшад В. Климов Е. Янцер хоёр харагшадай үзэмжэдэ «Дон Кихот» гэһэн композици дурадхаа.

Выставкэ-худалдалга дээрэ олдоһон мүнгэ — 48 түхэригые эб найрамдалай совет жасада дамжуулха гэһэн шиидхэбэри абтаһан байна.

М. СУТУРИН.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Выставкын зал соо. 2. «Һая гэрлэһэн Бахчевтан».

Авторай фото.

ОЛОНОЙ ЗҮГҺӨӨ ҺАЙШААГДАА

Юбилейный поселогой хүүгэдэй хүгжэмэй һургуулида һонирхолтой үдэшэ үнгэргэгдэжэ, түрэлхид болон эдир хүгжэмшэдые ехэтэ баясуулба. Хүүгэдые хүгжэмдэ һургажа байдаг тус һургуулиин багшанар Марина Федоровна Быченкова, Алексей Леонович Кошелев гэгшэд энэ үдэшэлэн пианино, баян дээрэ наадажа, тосхонойнгоо ажалшадые баясуулһан байна.

Улаан-Үдын хүгжэмэй училищи дүүргэһэн, фортепианын багша Марина Быченкова пианино дээрэ суута композиторнууд Бах, Шопен, Бетховен болон бусадай зохёолнуудые ирагуу гоёор гүйсэдхэжэ, олоной зүгһөө һайшаагдаа. Марина Федоровнагай али нэгэ композиторай хүгжэм гүйсэдхэхынгөө урда тээ композиторай намтар, ажабайдал, тэрэнэй хэзээ, хаана зохёолнуудаа яагаад бэшэһэн тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэхэдэнь, сугларагшад дэлхэйн композитор-классигуудай орон нютагаар һонирхолтой аяншалгада хабаадаһандал боложо, зүрхэ сэдьхэлээ ханаа ха юм.

Концертын хоёрдохи хахадта баян дээрэ ород болон бусад арадуудай хүгжэм үдэшэ орой болотор зэдэлээ. Поселогой хүгжэмэй һургуулиин ахалагша багша Алексей Кошелев тус программа бэлдэжэ, сугларагшад болон эдир хүгжэмшэдөө баясуулаа.

Хүгжэмэй үдэшын концертдэ поселогой дунда һургуулиин багшанар, Онёогой леспромхозой модо бэлдхэгшэд, инженерно-техническэ албанай хүдэлмэрилэгшэд, түрэлхид, дунда һургуулиин һурагшад олооро хабаадаһан байна.

Хүгжэмэй һургуулиин багшанар саашадаа районойнгоо ажахы, предприятинуудаар ябажа, дэлхэйн композиторнуудай зохёолнуудтай танилсуулжа байхаар хараална.

Манай корр.

Баргажан.

ЭХИНИИНЬ ЭМХИТЭЙГЭЭР ҮНГЭРБЭ

Ехэ-Куналейн хүдөөгэй соёлой байшанда соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэриин намар-үбэлэй хаһа баяр ёһололой оршон байдалда нээгдэбэ. Эндэ үнгэргэгдэһэн алтан намарай хатар, дуунай баалда тосхонойхидые уриһан, гоё һайханаар шэмэглэгдэһэн соносхолнууд уридшалан үлгэгдэһэн байгаа.

Соёлой байшангай фойе уран гоёор шэмэглэгдэнхэй. Үнгын сэсэгүүд тааруугаар табигданхай, намарай шаргал набша намаагаар гүрэгдэһэн гирляндануud сугларагшадай нюдэ баясуулна. Баяр ёһололой үдэшые хүтэлбэрилһэн Людмила Громова, Вера Островерхова гэгшэд намар тухай шүлэгүүдые уншаба, элдэб зүйлэй наадануудые, конкурснуудые, викторинануудые эмхидхэбэ. «Алтан шугын аялга», «Намарай набшаһад» гэхэ мэтэ дуунууд ирагуу гоёор зэдэлээ. Гадна сэсэгүүдэй баглаа бүридхэжэ зохёолгоор, тэдээндэ нэрэ һинажа, зоной үзэмжэдэ табилгаар үнгэргэгдэһэн конкурс хүхюу шогтой, олоной хабаадалгатай байба.

З. МАЛХАНОВА.

БАРХАНАЙХИДЫЕ БАЯРЛУУЛБА

Һаяын нэгэ үдэшэ Барханай соёлой байшан соо нютагай улад зон олооро сугларба. Ушарынь хадаа эндэ Гүрэнэй Буряадай оперо болон баледэй академическэ театрай бүлэг артистнар концерт наадаяа харуулхаяа ерэһэн байба.

Бархан нютагһаа гараһан РСФСР-эй габьяата артист Владимир Буруев буряад арадайнгаа дуунуудые, оперонуудһаа аринуудые ирагуу гоёор гүйсэдхэжэ, концертые нээбэ. Удаань Буряадай АССР-эй арадай артист Цыден Бадмаев энэдхэг, монгол, венгер болон африкан арадуудай хатарнуудые шадамар бэрхээр гүйсэдхөө. РСФСР-эй арадай артистка Чимита Шанюшкина шог ёгто арадай дуунуудые гүйсэдхэжэ, мүн лэ халуунаар угтагдаа.

Тэрэшэлэн театрай залуу дуушад Виктория Базарова, Георгий Багадаев, Солбон Бадмаев болон Александр Борбонов гэгшэдэй гүйсэдхэһэн дуунууд харагшад, шагнагшадай халуун альга ташалгаар угтагдаа.

Концертын түгэсхэлдэ Барханай арадай театрай режиссёр Соёлма Доржиева нютагайхидайнгаа зүгһөө айлшадтаа баяр баясхалан хүргэжэ, саашадаа ходо ерэжэ, уран бэлигээрээ баясуулжа байхыень хүсэбэ.

Хурамхаан.

Б. ДОНДУПОВ.

ҺОНИРХОН ХАР

Байгша оной октябриин 7-ной үдэр манай ре
болон хүршэ областьнуудай спортсменүүд мотоцик
даха юм. Улаан-Үдэ хотын Советскэ районой н
рысөөн совет арадай Эсэгэ ороноо хамгаалгын А
да түйлаһан Илалтын 40 жэлэй ойдо зориулагд

Эрлэлэг зоригтой спортсменүүдэй хоорондо
даан Загарайн районой Эрхирэг тосхон шадар
чаһаа эхилхээр хараалагдана.

Мотоциклистнүүдэй урилдаан хараха дуратайшу
бүхэнэй али спортсменэй бэрхэшээлнүүдые
хээр гаталхые һонирхон хараха байна.

А. БАЗАР

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРА ДҮНГҮҮД

«Спортлотонуудаай сентябриин 2
гэргэгдэһэн 39-дэхи тиражай д
Спортивна лотерейн главна управ
солбо.

«49-һөө 6-ень тааха спортлото
билет ороо.

Зургаан номер хэншье таабаг
номер (26 карточка) таагшад — 1
хэриг, дүрбэн номер (1.031 карточка) тааһан хүнүү
түхэриг, гурбан номер (17.276 карточка) таагшад 4
абаха байна.

«36-һаа 5-ень тааха спортлото»: 3.927.307 билет
Табан номер (7 карточка) тааһан хүнүүд — 10.000
дүрбэн номер (2.008 карточка) таагшад — 186 түх
бан номер (73.530 карточка) таагшад 10 түхэриг

«Спортлотонуудай» 39-дэхи тиражай шүүбэриин
бриин 10-һаа ноябриин 10 болотор түлэгдэхэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Ж э л э э амжалтатайгаар дүүргэхэ» — түрүү бэшэг. «Сагай уларилай бэрхэшээлнүүдые дабахабди» — мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. БАМ: «алтан гадаһанай жэл» — М. Бекетовэй мэдээсэлнүүд. «Знание» бүлгэмэй пленум» — П. Скворцовой корреспонденци.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Партийна ажабайдал: тоосоон ба һунгалта. «Шиидхэхы хэрэг» — М. Хензыхеновэй статья. Мал ажал — онсо шухала һалбари. «Ерээдүй тухай бодомжолон» — С. Крыловой статья. «Зэлүүшүүлай хүсөөр» — А. Бутухановай хэһэн хөөрэлдөөн. Редакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ. Совет орон: шэнэ һонин — суглуулбари.

Гурбадахи хуудаһанда. Зохёохы ажалтан тухай. «Дүнгын тэрэ дороо» — О. Русиновагай статья. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Байгалай үмэнэхи түрэл нютагнай» — суглуулбари. Хүн ба хуули. «Туһалагшад» — Ю. Мещеряковой статья. Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — Уран зохёолой дамжуулга. 10.30 — «Петля Ориона» — уран һайханай фильм. 11.50 — «Открытый урок» — баримтата фильм. 12.20 — Шэнэ һонин. 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35—Баримтата фильмүүд. 16.10 — Я. Сибелиус. Хүгжэм. 16.45—«Начдив Дмитрий Жлоба» — баримтата фильм. 16.55 — «Эрдэмтэд— Москва шадарай агропромышленна комплексдо».

Улаан-Үдэ. 17.25 — СССР-эй Верховно Соведэй депутат, РСФСР-эй арадай артист Д. Дашиев тухай хөөрөөн (буряадаар).

Москва. 18.00 — «Онтохондо айлшаар» «Новые похождения «Кота в сапогах».

Улаан-Үдэ. 19.30 — «Байгал» — нютагуудай һонин.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Буряад хэлэнэй хэшээл». 20.15—«Байгал» — мэдээсэлэй программа. 20.35 — Кабанскын райондо ургаса хуряалга тухай.

Москва. 21.00 — Шиидхэгдээгүй асуудалнууд. Бэдэрэлгэнүүд. Шиидхэбэринүүд». 22.00 — «Время», 22.35 — «Сегодня в студии» — фильм-концерт. 23.35 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 23.45 — «Мүнөөдэр— түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — «Город в двух частях света»—баримтата фильм. 9.35, 10.35—Түүхэ. 4-дэхи класс. 10.05, 13.40—Англи хэлэн. 11.05 — «Сергей Орловой шүлэгүүд». 11.35, 12.40—Географи. 5-дахи класс. 12.05 — Астрономи. 13.10—Юрэнхы биологи. 9-дэхи класс. 14.10 — В. П. Катаев «Сын полка». 14.45 — «ПТУ-да ямар мэргэжэлдэ хайшан гэжэ һурганаб». 15.15—А. Н. Островский. «Бесприданница». 16.15—Шэнэ һонин. 17.25 — «Билет в один конец» — баримтата фильм (Англи).

Улаан-Үдэ. 18.00 — Киноочерк. 18.10 — «Мини
гуулиин зүргэ». 18.45
гууд».

Москва. 19.30 — Ко

Улаан-Үдэ. 19.45 — «Х
луулагдашагүй зорилго
гэжэ киноочерк.

Москва. 20.00—Мульт
20.10 — «Хани хари
20.40—Багахан концерт
— «Амгалан нойрсогты
шуул». 21.15 — Н. И.
кын романснууд. 21.30
Б А М баринабди». 22
«Время». 22.35—«Длинная
рога» — 5 серитэй уран
ханай фильм (5-дахи се

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕ

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора — 2 62-62 отв. секретарь—2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05 пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-60-91, переводов —2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие— 2-35-95, отдел объявлений —2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-00543. Заказ № 229. Индекс 04649.